

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Bc. Zdeněk Kupčík

Doping ve sportu z pohledu mezinárodního a evropského práva

(Doping in sport from the point of view of International and European law)

Diplomová práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Doping ve sportu z pohledu mezinárodního a evropského práva** vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 30. 6. 2021

.....
Bc. Zdeněk Kupčík

Obsah

Úvod	4
1 Sport a právo	9
1.1 Komerzializace sportu a související právní aspekty	11
1.2 Etický a právní rozměr sportu	13
2 Sportovní právo v evropském prostoru	15
3 Doping a boj proti němu	17
3.1 Institucionální rámec	18
3.2 Světové organizace	19
3.3 Právní rámec	20
4 Doping v kontextu mezinárodního a evropského práva	24
5 Světový antidopingový kodex a WADA	27
6 Rozhodčí soud pro sport CAS	33
6.1 Kauza Pechstein	35
6.2 CAS pohledem judikatury Evropského soudu pro lidská práva	38
7 Doping v prostoru Evropské Unie	40
7.1 Vývoj judikatury SDEU	40
7.2 Význam případu Meca-Medina a Majcen	42
8 Současné trendy v dopingu ve sportu	46
Závěr	50
Seznam použitých zdrojů	52
Shrnutí	58
Summary	59

Úvod

Zvoleným tématem diplomové práce je doping ve sportu z pohledu mezinárodního a evropského práva. Téma bylo zvoleno s ohledem na studijní zaměření a dosavadní praxi autora této diplomové práce. V současném moderním sportu je možné identifikovat vysoce konkurenční podmínky pro úspěšné uplatnění sportovců, které se každým rokem zvyšují s ohledem na nároky trenérů, sportovních sponzorů, ale také samotných sportovců a jejich trenérů a sportovních klubů překonávat nové výzvy a příležitosti. V řadě současných sportů pak sportovci musí trénovat a pracovat na svých sportovních dovednostech na hranicích svých možností a svých omezení v rámci fyzických i psychických schopností. Lze hovořit o hranicích fyziologických možností jednotlivých sportovců a nezbytnou podmínkou úspěšné sportovní kariéry v podstatě každého sportovce je vysoká úroveň jejich sportovních výkonů a dovedností, ale také jejich vysoká sportovní kondice a zdravotní stav a sportovní výsledky z řady tuzemských či mezinárodních soutěží. V letošním roce se pak jedná o vrchol sportovní sezóny, kterým jsou olympijské hry v japonském Tokiu. Na olympijské hry se tak sportovci cíleně a kontinuálně připravují několik let a jejich sportovní výkon je pak realizován v řádu několika okamžiků či několika minut nebo hodin.

Problém současného moderního sportu je umocněn komercializací a profesionalizací vrcholového sportu a projevuje se v nárůstu množství komerčních i oficiálních sportovních aktivit, které se v současné době vrcholových sportovních soutěží a sportovních turnajů na realizují mezinárodní úrovni a pro firemní segment i sportovní organizace jsou zdrojem značných finančních příjmů. Vysoká cena za vítězství pro daného sportovce v moderním sportu má za následek řadu negativních následných efektů, mezi nimiž je zvláště znepokojující doping nebo užívání zakázaných sportovních přípravků či metod. Problémem je také skutečnost, že dopingové metody a látky jsou neustále dynamickým tempem inovovány a rozvíjeny a je tak obtížné je nejenom zachytit, ale zejména pak z právních hledisek upravit jejich postížitelnost v evropském či mezinárodním právu a samozřejmě na úrovni jednotlivých národních právních úprav jednotlivých států. Z lékařského hlediska je užívání takových přípravků a stejně tak dopingových látek moderní a inovativní povahy, i používání některých fyzikálních metod a manipulací s organismem sportovce, často nepodložených a nekontrolovaných, marné a někdy nebezpečné pro zdraví a život sportovce. V současném moderním sportu existují prokázané a smrtelné případy, které jsou důsledkem užívání zakázaných látek sportovci. Těchto případů v posledních letech spíše ubývá a jak je uvedeno

v dalších kapitolách diplomové práce, podíl na těchto tragických případech mají často moderní a inovativní dopingové látky, které jsou moderním antidopingovým kontrolám neznámé a nezachytitelné. Stejně tak jsou obtížně postižitelné bez příslušné právní kvalifikace a následné možnosti právního postihu pro dotčené osoby.

Kromě značného poškození zdraví a života sportovců je používání těchto prostředků v rozporu s morální etikou a stejně tak naprosto v rozporu ke stávajícím normám sportu a sportovního hnutí a hlavnímu smyslu moderního sportu pro podporu a realizaci fair play sportovních her a sportovních výkonů jednotlivých sportovců. Z hlediska sportovního práva je nutné trvale pokračovat a realizovat v podstatě nepřetržitý boj proti dopingům a jeho novým formám, což potvrzují například slova prezidenta Porra¹, který řekl, že "Doping je jistě nejsilnější hrozbou pro sport v 21. století. Podkopává zdraví sportovců a zbavuje je víry ve své schopnosti a sportovní dovednost a ve sport jako takový. I když je nemožné dosáhnout nulové úrovně dopingů, mohu říct, že jsme udělali velký krok vpřed. Podařilo se nám bojovat proti dopingům v minulých letech úspěšně a zařadit tento boj mezi priority současného sportu na první místo." Jedním z nejtěžších problémů moderního olympijského sportu je tedy, jak tomu bylo dříve, boj s dopingem. Odborníky v oblasti řešení dopingů a analytiky dopingových látek z různých zemí světa spojuje myšlenka, že politika Světové antidopingové organizace je v souladu s principy, které je ale možné z hlediska evropského a mezinárodního práva chápat až nejednotně. Tento problém právního výkladu je z hlediska budoucího vývoje boje proti dopingům v evropském a mezinárodním měřítku také nutné překonat. Samotná definice dopingů ve znění, že doping je porušení jednoho nebo několika antidopingových pravidel v antidopingovém kodexu z roku 2009 není logická a není vědecká. Sportovní věda i sportovní práce se kontinuálně vyvíjí a modifikují se dodnes svým vlastním způsobem, který je vlastně nezávislý na fungování WADA či jiných evropských nebo mezinárodních antidopingových agentur.

Teorii a metodice antidopingových opatření se věnuje řada prací domácích i zahraničních autorů, jejichž přístupy a teoretické i praktické přístupy k dopingům ve sportu jsou rozpracovány v jednotlivých kapitolách diplomové práce níže. Vědci i akademičtí odborníci z oblasti sportovního práva konstatují, že tato problematika zahrnuje úzké propojení medicínského, sociálního, pedagogického oblasti, a také politických, morálně-etických, ekonomických a jurisdikčních aspektů. Přičemž je nutné připomenout, že vlivem

¹ Vlastní překlad z originálu projevu prezidenta Porra z letních olympijských her v Londýně v roce 2012.

komercializace sportu, o čemž je také pojednáno v kapitolách diplomové práce níže, často převládají zmíněné ekonomické aspekty sportu a s tím také i vlivu dopingu ve sportu. Hlavní úsilí sportovní a lékařské vědy je obecně zaměřeno na studium vlivu zakázaných dopingových látek a nových moderních metod, které mají konkrétní vliv na organismus sportovce. Jedná se o to, že daný sportovec získá konkrétní výhodu, která není férová z hlediska sportu a ani ji nelze označit za legální z hlediska současného práva na tuzemské, evropské i mezinárodní úrovni. Současné medicínské a vědecké přístupy se zaměřují na hledání a zdokonalování prostředků pro odhalování moderních forem dopingu a trendů v oblasti dopingu, na zjišťování vlivu sportovních látek a metod na organismus sportovce, na hledání a zdokonalování prostředků pro jejich identifikaci a pro zhodnocení jednotlivých biochemických složek. Stejně tak je nutné se zaměřit na efektivitu dopingových kontrol a na zlevnění dopingové kontroly, stanovení jejího jednoduchého a účinnějšího způsobu a sjednocení postupů jednotlivých dopingových kontrol ve sportu.

K tomuto je možné formulovat první hypotézu, a to, že: Nová, transparentní a jednoduše aplikovatelná pravidla dopingových kontrol mohou snížit využívání dopingu u sportovců.

Takový přístup je podmíněn požadavkem na stanovení jednak vlivu a následných účinků dopingu a pak teprve řešení pedagogických, jurisdikčních a dalších problémů boje s dopingem ve sportu na evropské a mezinárodní úrovni. Zde je možné formulovat druhou hypotézu, a to že: Harmonizace právní úpravy dopingu na úrovni evropského práva pozitivně posílí právní úpravu dopingu a jeho řešení ve sportu v jednotlivých členských zemích EU.

Diplomová práce je rozdělena do několika samostatných kapitol, které na sebe navazují. Autor diplomové práce se nejprve zaměřuje na problematiku sportu a práva a komercializace sportu se souvisejícími právními aspekty. Toto, jak již bylo uvedeno výše, je aktuální problémovou oblastí, která se z právního hlediska rozvíjí také v současné době a v současném moderním sportu. Jako důležité bylo nutné zmínit i etický a právní rozměr sportu, a to zejména s ohledem na skutečnost, že doping a jeho aplikace ve sportu je v rozporu nejenom s platnými právními předpisy, ale sporná je také z morálního a etického hlediska. Doping daného sportovce například negativním způsobem dopadů na sportovní fanoušky, kteří v daném sportovci spatřují sportovní vzor. Samostatně je pak řešena problematika sportovního práva v evropském kontextu. Zde se jedná jen o nástin daného problému, který je rozveden v dalších kapitolách diplomové práce. Doping a boj proti němu je prezentován jak

na činnosti mezinárodních organizací, tak je uveden právní rámec jejich fungování v praxi. Zmíněn je již uvedený Světový antidopingový kodex a činnost mezinárodní organizace WADA. Uveden je také Rozhodčí soud pro sport CAS a relevantní judikatura, například kauza Pechstein a další. Zmíněna je též judikatura Evropského soudu pro lidská práva a v tomto kontextu pokračuje výklad dopingů z hlediska práva EU. Jsou zmíněny také relevantní judikáty, které byly řešeny SDEU, konkrétně pak Meca-Medina a Majcen. Závěrem diplomové práce jsou uvedeny současné trendy v dopingů ve sportu, kde je deklarováno, jak je nutné pokračující právní vývoj s ohledem na případy genového nebo krevního dopingů, které jsou uvedeny jako konkrétní příklady těchto trendů.

Text diplomové práce se také zabývá právními otázkami souvisejícími se zákazem dopingů ve sportu v evropském i mezinárodním měřítku. Současná politika týkající se užívání dopingových prostředků ve sportu je založena na paternalistické snaze chránit zdraví sportovců a dlouhodobou integritu nebo spočívá v zachování sportovní filozofie a určitého moderního konceptu současných moderních sportů. Tuto politiku celosvětově administrativně provádí Světová antidopingová agentura, která poskytuje regulační a právní rámec, jehož prostřednictvím převážná většina mezinárodních sportovních federací harmonizuje své antidopingové programy. Diplomová práce v této souvislosti popisuje administrativní struktury různých antidopingových mechanismů v mezinárodním sportu, tak konkrétní právní problémy, které se objevují při disciplinárních řízeních týkajících se sportovců obviněných z dopingů, a zpochybňuje udržitelnost současného přístupu tzv. nulové tolerance přičemž na základě analogie s širší společenskou debatou o kriminalizaci drog a na základě Sunsteinovy a Thalerovy teorie libertariánského paternalismu tvrdí, že současná antidopingová politika selhala.

Sport představuje v současné společnosti ústřední roli na místní, regionální i mezinárodní úrovni. Nevyhnutelně se objevuje v mnoha probíhajících debatách o financování sportu a sportovních činnostech, kultuře a genderu, v problematice rasové příslušnosti, spravedlnosti, politiky, nerovnosti a globalizací. Stejně tak je relevantní oblast práva v jednotlivých zemích, ale také na evropské a mezinárodní úrovni. Doping ve sportu, na který se zaměřuje tato diplomová práce je jedním z nejvýznamnějších problémů v současné době souvisejících se sportem. Stejně tak souvisí s vývojem a aplikací nekalých praktik ve sportu. Snahy o zvyšování sportovních výkonů jsou staré jako sport sám i v kontextu vývoje lidské společnosti a moderních forem sportu, byly časté, rozmanité a rozšířené, přičemž ne vždy

byly považovány za nelegitimní. V současné době existuje široká agenda proti dopingu ve sportu, ale všeobecně přijímaná definice dopingu je obtížná, a to jak s ohledem na evropskou i mezinárodní úpravu, jak je uvedeno v kapitolách diplomové práce.

Z hlediska metodiky je diplomová práce založená na analytické metody zpracování různých druhů odborných zdrojů. Jedná se jak o české odborné zdroje, tak zejména o aktuální zahraniční zdroje a snahou autora diplomové práce bylo zejména to, aby využil aktuální relevantní odborné zdroje a mohlo být poukázáno také na současné trendy a možnosti vývoje dopingu ve sportu v současné době v kontextu evropského i mezinárodního práva. Mimo analytických metod jsou v diplomové práci aplikovány metody právní analýzy a syntézy informací, což je například provedeno u právního hodnocení a analýzy vybraných judikátů či u dalších relevantních dokumentů právního charakteru s mezinárodním významem. Do určité míry je relevantní také rozbor primárního a sekundárního práva EU, a to zejména na právní postavení jednotlivých evropských institucí a jejich činnosti v kontextu dopingu ve sportu.

Cílem diplomové práce je zaměřit se na problematiku dopingu ve sportu v evropském a mezinárodním kontextu. Představit potencionálním čtenářům aktuální výzvy a problémy, které bude nutné do budoucna z hlediska práva řešit a poukázat na praktické případy formou judikatury, kdy byl doping ve sportu řešen z hlediska práva. V diplomové práci je též cílem zodpovědět dvě uvedené hypotézy, jež byly formulované v úvodu diplomové práce výše.

1 Sport a právo

Pokud chceme pojem sport vymežit z obecného hlediska, je třeba sport chápat jako formu fyzické soutěže, která se koná kvůli cílům a výzvam, kterou přináší. Sport je součástí každé kultury v minulosti i v současnosti, ale každá kultura má svou vlastní definici sportu, a to i v kontextu právního vymezení sportu. Nejužitečnější jsou definice, které objasňují vztah sportu ke hře, k hrám a k soutěžím. „*Hra*,“ napsal německý teoretik Carl Diem, „*je bezúčelná činnost, sama pro sebe, opak práce.*“² V tomto případě se jedná o sport, který je v podstatě bezúčelnou činností. Lidé pracují, protože musí, hrají si, protože chtějí. Hra je auto telická, což znamená, že má své vlastní cíle. Je dobrovolná a nenucená. Nepoddajné děti, které rodiče nebo učitelé nutí, aby soutěžily ve hře fotbalu, se ve skutečnosti sportu nevěnují. Ani profesionální sportovci nevzniknout, pokud je jejich jedinou motivací výplata. Ve skutečném světě se v praxi motivy často mísí a často je zcela nemožné je určit. Jednoznačná definice je nicméně předpokladem pro praktické určení toho, co je a co není příkladem sportu a hry samotné.³

Existují přinejmenším dva typy hry. První je spontánní a neomezená. Příklady je mnoho. Dítě uvidí plochý kámen, zvedne ho a pošle ho skákat po hladině rybníka. Dospělý si se smíchem uvědomí, že vyslovil nezamýšlenou slovní hříčku. Ani jedna z těchto akcí není předem promyšlená a obě jsou alespoň relativně bez zábran. Druhý typ hry je regulovaný. Existují pravidla, která určují, které akce jsou legitimní a které ne. Tato pravidla mění spontánní hru na hru, kterou tak lze definovat jako hru vázanou pravidly nebo jako regulovanou hru. Můžeme říct, že některé sportovní hry mají poměrně jednoduchá pravidla, jiné se řídí poněkud složitějším souborem předpisů.⁴

Poslední rozlišení rozděluje soutěže na dva typy: na ty, které vyžadují alespoň minimální fyzické dovednosti, a na ty, které je nevyžadují. Shuffleboard je dobrým příkladem prvního typu; stolní hry Scrabble a Monopoly poslouží jako příklad druhého typu. Je ovšem třeba si uvědomit, že i ty nejjednodušší sporty, jako je vzpírání, vyžadují trochu intelektuálního úsilí, zatímco jiné, například baseball, vyžadují značnou duševní pohotovost.

² *Sports doping vastly underestimated: Simon Evans* [online]. Nature: Nature, 2015 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1038/519033B.

³ *Sports doping vastly underestimated: Simon Evans* [online]. Nature: Nature, 2015 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1038/519033B.

⁴ *Human Enhancement in Sports: The History of Doping and Anti-Doping: Hakan ERTİN; Tayyibe BARDAKÇI* [online]. Turkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History: Turkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History, 2020 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.5336/MDETHIC.2019-71091.

Je také třeba si uvědomit, že sporty, které nejvíce vzrušovaly vášně lidstva jako účastníků i jako diváků, vyžadovaly mnohem větší fyzickou zdatnost než hra v přehazované. Sportovní hrdinové v průběhu věků prokázali úžasnou sílu, rychlost, vytrvalost, odolnost a obratnost.⁵

Sporty lze tedy definovat jako auto telické (hrané pro vlastní potřebu) fyzické soutěže. Na základě této definice lze navrhnout jednoduchý diagram obráceného stromu. Navzdory jasnosti definice vyvstávají obtížné otázky. Je horolezectví sportem? Je, pokud tuto činnost chápeme jako soutěž mezi horolezcem a horou, nebo jako soutěž mezi horolezci o to, kdo první skutečně výstup. Jsou jezdci automobilového závodu Indianapolis 500 skutečně sportovci? Jsou, pokud se domníváme, že k vítězství v soutěži je zapotřebí alespoň trocha fyzických dovedností. Smysl jasné definice spočívá v tom, že umožňuje dát více či méně uspokojivé odpovědi na otázky, jako jsou tyto. Těžko můžeme pochopit sport, pokud nezačneme s určitou představou o tom, co sport je. K tomuto je relevantní i jeho právní vymezení ve specifických právních úpravách.⁶

Základ právního prostředí ve sportu či pozadí sportovních regulací musí jednoznačně vycházet z existujících právních odvětví. U sportovního práva se lze setkat s polemikou, zda jde o pravidla a normy, které jsou nově vytvářeny formou hmotného práva, nebo zda se jedná o pouhou adopci obecných právních norem se specifickostí sportovní regulace v rámci jeho prostředí.⁷ Sportovní právo, jak ho můžeme nazývat, nemůže existovat v izolaci, protože problematiku sportu, která je regulována vlastními organizačními a sportovními pravidly jsou odlišná od těch, které regulují soutěž mezi průmyslovými podniky. Tento fakt nám potvrzuje to, že sportovní organizace, kluby, spolky si nemohou dovolit během sezony vypadnout kvůli finančním problémům, protože tím by došlo k deformaci konečných výsledků a k celkové degradaci sportovního prostředí.⁸

⁵ *Human Enhancement in Sports: The History of Doping and Anti-Doping: Hakan ERTİN; Tayyibe BARDAKÇI* [online]. *Turkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History: Turkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History*, 2020 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.5336/MDETHIC.2019-71091.

⁶ *An Overview of Doping in Sports: Sanchis-Gomar, Fabian; Martinez-Bello, Vladimir; Pareja-Galeano, Helios; Brioché, Thomas; Carmen Gomez-Cabrera, Mari* [online]. *Nutrition and Enhanced Sports Performance: Muscle Building, Endurance, and Strength: Nutrition and Enhanced Sports Performance: Muscle Building, Endurance, and Strength*, 2013 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1016/B978-0-12-396454-0.00018-7.

⁷ KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, s. 21–22. ISBN 978-80-87284-28-5.

⁸ KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, s. 21–22. ISBN 978-80-87284-28-5.

1.1 Komericializace sportu a související právní aspekty

Moderní sport a moderní masmédiá jsou taktéž sportovní firmy s mnohamiliardovým obratem. Elitní sporty by nemohly fungovat tak, jak fungují, bez masových médií, která je propagují a podporují. Nese to s sebou i množství právních aspektů a smluv týkajících se i duševních práv a firemních značek. Obrovský trh se sportovním vybavením a zbožím souvisejícím s týmem je do značné míry podporován sportovním zpravodajstvím, které média vysílají 24 hodin denně, a ekonomická infrastruktura masmédií do značné míry závisí na schopnosti sportu vytvářet velké, loajální skupiny čtenářů, posluchačů, diváků a interaktivních spotřebitelů, kteří si informační zdroje v oblasti sportu platí. Tento segment je tak pro elitní sport významným zdrojem finančních prostředků. Tato dynamická synergie mezi sportem a masmédií není bez problémů. Masmédiá mají obrovský vliv nejen na způsob, jakým jsou sportovní události inscenovány, ale také na to, kdy se konají. Když olympijští sprinteři běží své závody v pět hodin ráno, aby je obyvatelé New Yorku mohli sledovat v hlavním vysílacím čase, jak se stalo na letních olympijských hrách v jihokorejském Soulu v roce 1988, média zjevně uplatňují takový vliv, který byl v dobách zakladatele olympijských her Pierra de Coubertina nemyslitelný.⁹

O tom, že jsou ekonomické zájmy médií na prvním místě, svědčí reklamy, které neustále přerušují děj sportovních událostí vysílaných komerčními televizemi. Není divu, že se proti symbióze sportu a médií občas objevuje odpor. Někteří sportovci a diváci s nelibostí obviňují média, zejména televizi a postupně také internetové vysílání, z podstatného vlivu na sport, a to i s ohledem na vliv právními smlouvami a změnami jeho étosu, pravidel a struktury. Důkazem obav z ekonomické moci masmédií bylo rozhodnutí britské vlády z roku 1999 zabránit společnosti BSKyB Ruperta Murdocha, která vlastní vysílací práva na anglickou fotbalovou Premier League, v získání kontroly nad Manchesterem United, tedy nad jednou z nejbohatších a nejznámějších sportovních značek na světě. Existují také určité důkazy o tom, že obchodní zájmy jednotlivých mediálních společností, zejména pokud jsou monopolní, mohou poškodit zásadní požadavek na nejisté výsledky sportovních lig a turnajů a vytvořit všeobecný dojem, že sportovní soutěže byly do určité míry manipulovány ve prospěch zájmů mediálních korporací. S ohledem na různá zneužití někteří kritici tvrdí, že sportovní soutěže musí být monitorovány vládami, elitními sportovními orgány a fanouškovskými organizacemi, aby se paradoxně zajistila jejich dlouhodobá komerční

⁹ *Commercialization of Sports and Competition Law: Dr. Raj Kumar Yadav* [online]. SSRN Electronic Journal: SSRN Electronic Journal, 2016 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.2139/SSRN.2889622.

hodnota. Stejně tak je potřeba zajistit, aby všechny právní vztahy byly transparentní a veřejné pro všechny zainteresované strany v kontextu sportu.¹⁰

Korporátní sponzoring je jednou z klíčových oblastí, kde je hodnota značky sportu klíčová pro vztah mezi masmédií a sportem. Je to důležitá oblast také z hlediska práva a úpravy právních vztahů v oblasti sponzoringu. Firemní sponzoring, který již dávno nahradil aristokratické mecenáše, kteří kdysi pořádali sportovní akce, umožnil financování sportovních organizací a soutěží, a zároveň rozšířil známost značky, identifikaci a loajalitu sponzorů. Sponzorování názvů akcí a zařízení a viditelné umístění loga sponzorů na místech, kde je diváci nemohou nevidět, jsou nesmírně cennými marketingovými nástroji, za které jsou sponzoři ochotni zaplatit značné finanční částky. Když se například v roce 1997 nově zvolená britská labouristická vláda pokusila zavést komplexní zákaz reklamy a sponzoringu tabákových výrobků ve sportu, zdržel ji fakt, že příjmy z reklamy a sponzoringu přesahují 300 milionů liber ročně. Se sponzoringem souvisí merchandising, který umožňuje sportům, sponzorům a společnostem získat další příjmy a zviditelnit se tím, že sportovním fanouškům prodávají zboží a služby, které fanoušky identifikují jako příznivce týmů. Typicky se například jedná o fotbalové dresy i sportovních sponzorů. Opětovně se toto týká také práva duševního vlastnictví, konkrétně se jedná například o využití označení Nike nebo o charakteristické pruhy Adidas.¹¹ Dalším impulsem k tomuto marketingovému úsilí je placení poměrně vysokých finančních odměn hvězdným sportovcům, jako je basketbalista Michael Jordan nebo tenistka Anna Kourniková, a to buď za aktivní podporu značkových sportovních výrobků, nebo za jejich pouhé vystavování či používání. V těchto případech jsou také relevantní smluvní vztahy mezi vrcholovými sportovci a sportovními firmami a značkami. Klíčem ke komercializaci sportu prostřednictvím sponzoringu, podpory celebrit a merchandisingu jsou samozřejmě masmédiá, jejichž široké možnosti a schopnost prezentovat sportovní události a jednotlivé sportovce posunula sportovní soutěže z lokálních na globální fenomény. Příběh vývoje a evoluce moderního sportu je tedy příběhem, v němž masmédiá patří k zásadním hybatelům změn v celé oblasti sportovní kultury. Z ekonomického hlediska je sport úzce a trvale spjat s masmédií, a to i v kontextu souvisejících právních a ekonomických vztahů.¹²

¹⁰ *Commercialization of Sports and Competition Law: Dr. Raj Kumar Yadav* [online]. SSRN Electronic Journal: SSRN Electronic Journal, 2016 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.2139/SSRN.2889622.

¹¹ *Commercialization of Sports and Competition Law: Dr. Raj Kumar Yadav* [online]. SSRN Electronic Journal: SSRN Electronic Journal, 2016 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.2139/SSRN.2889622.

¹² *Doping in Sport and the Law: Haas, U; Healey, D* [online]. Doping in Sport and the Law: Doping in Sport and the Law, 2016 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.5040/9781509905911.

1.2 Etický a právní rozměr sportu

Většina zainteresovaných stran předpokládá, že sportovci při soutěžích podávají nejlepší výkony. I sebemenší náznak toho, že sportovci nějakým způsobem ovlivňují zápasy či utkání za účelem finančního zisku, může sport nenapravitelně poškodit. Jak v 19. století rostla popularita profesionálního sportu, rostly i obavy, že se se sportem budou realizovat právně problematické sázkové a hazardní hry. Neregulované hazardní hry skutečně běžně přitahovaly kriminální živly, které chtěly snadno vydělat peníze, a výsledkem bylo mnoho sportovních i dopingových skandálů. Většina z nich se týkala podplácení sportovců, aby úmyslně prohráli zápasy, nebo v případě fotbalu a basketbalu, aby vyhráli o méně než bodový rozdíl. Mezi nejznámější z těchto skandálů patřil skandál Black Sox, k němuž došlo, když bylo osm členů týmu Chicago White Sox obviněno z toho, že v roce 1919 záměrně a účelně prohráli zápas Světové série. V padesátých letech 20. století otrásly meziuniverzitním basketbalem ve Spojených státech četné úplatkářské skandály. V následujících desetiletích přišla řada na německou a italskou fotbalovou ligu, které trpěly rozsáhlou korupcí. Profesionální box byl dlouho poskvrněn svým spojením se zločineckými syndikáty, které ovlivňovaly zápasníky, aby ovlivňovali průběh jednotlivých zápasů. Z právního hlediska je korupce ve sportu dalším zásadním problémem, stejně jako je doping ve sportu. Je nutné přijímat právní úpravu na evropské i na mezinárodní úrovni.¹³

V moderní éře sportu jsou hazardní hry z hlediska právní úpravy většinou nelegální, s výjimkou koňských a psích dostihů a několika dalších sportů. Sportovní organizace a vlády totiž přijaly přísná protihazardní pravidla a zákony, aby chránily veřejnost i legitimitu sportovních soutěží. Nezákonnost sportovních her však nikdy neubrala na jejich popularitě a ve druhé polovině 20. století mnoho zemí hledalo způsoby, jak hazardní hry povolit a zároveň se vyhnout korupci, která je s nimi zřejmě spojena. Skupiny podporující hazardní hry tvrdily, že legalizace a regulace jsou jasným řešením. Velká Británie legalizovala sázení v roce 1960. Ve Spojených státech vytvořily rozdíly mezi státními a federálními zákony mozaiku, v níž některé formy sportovních her byly legální, a jiné nikoli. Sázení na sporty se zvýšilo poté, co byly v roce 1983 sníženy federální daně z legálního sázení. V Německu a mnoha dalších zemích se zisky z loterií a sázkových kanceláří používají na dotování amatérského sportu. V českém právním prostředí byla přijata také řada předpisů, které

¹³ *Doping and Ethics in Sports: Panayiotis D. Megaloikonomos* [online]. Ethics in Biology, Engineering and Medicine: An International Journal: Ethics in Biology, Engineering and Medicine: An International Journal, 2014 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1615/ETHICSBIOLOGYENGMED.2015013579.

podstatným způsobem regulují a omezují hazardní hry v kontextu jednotlivých sportů. Jak již bylo uvedeno, tato oblast je obdobně problematická, jako je tomu v případě užívání dopingových látek v jednotlivých sportech.¹⁴ Navzdory legalizaci a dalšímu právnímu vývoji se tak stále objevují nové sportovní skandály spojené s hazardními hrami a nadále pronásledují svět sportu. Průzkum z roku 1999 zjistil, že 45 % vysokoškolských sportovců ve Spojených státech sází na sport a 5 % uvedlo, že poskytovalo informace sázkařům. V roce 2002 vyšlo najevo, že členové Jockey Clubu ve Velké Británii manipulovali závody tím, že podávali koním zakázané léky a sázkařům poskytovali interní informace. V roce 2004 se objevilo tvrzení, že fotbalisté v Itálii zkreslovali zápasy, aby pomohli sázkařům sázejícím miliony po celém světě. Legální hazardní průmysl však rychle poukazuje na to, že většina skandálů se týká nelegálního hazardu. Nevadská kasina skutečně spolupracují se sportovními ligami a federálními úřady, které vyšetřují korupci, a poskytují klíčové informace o skandálech, přičemž tvrdí, že právě neregulované sázkové kanceláře a internetové sázení představují největší hrozbu pro integritu her. Mimo užívání dopingových látek je tak také oblast hazardu v kontextu sportu aktuálním a vážným problémem z hlediska budoucí právní úpravy a jejího utváření.¹⁵

¹⁴ *Doping and Ethics in Sports: Panayiotis D. Megaloikonomos* [online]. Ethics in Biology, Engineering and Medicine: An International Journal: Ethics in Biology, Engineering and Medicine: An International Journal, 2014 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1615/ETHICSBIOLOGYENGMED.2015013579.

¹⁵ *Doping and Ethics in Sports: Panayiotis D. Megaloikonomos* [online]. Ethics in Biology, Engineering and Medicine: An International Journal: Ethics in Biology, Engineering and Medicine: An International Journal, 2014 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1615/ETHICSBIOLOGYENGMED.2015013579.

2 Sportovní právo v evropském prostoru

I přes neexistenci smluvního základu se v současné době realizuje na úrovni Evropy i samotné Evropské unie sportovní politika i s právním rámcem evropského sportovního práva. Tato politika je výsledkem činnosti v rámci subsystému sportovní politiky EU, subsystému, který vznikl v reakci na rozhodnutí v právní věci Bosman. O tomto je pojednáno v textu níže. Předtím EU realizovala vysoce polarizovanou a roztříštěnou sportovní politiku vyznačující se dvěma protichůdnými přístupy ke sportu. Za prvé, EU se o sport zajímala jen v rámcové a obecné rovině. Evropský soudní dvůr a další evropské instituce zasahovaly do sportu, aby napravily omezení volného pohybu a hospodářské soutěže a narušení v rámci jednotného trhu z hlediska sportovních soutěží a souvisejících aktivit, které se týkají sportu v jednotlivých zemích EU. Tyto zásahy však nebyly podloženy druhým hlavním směrem politiky EU, a v důsledku toho nebyla opatření EU v oblasti sportu koordinována mezi jednotlivými členskými státy EU. Druhé zaměření politiky v oblasti sportu zahrnovalo politickou činnost EU, která se zaměřovala na sportovní politiku a obecně také zájem o sport. Sport byl zejména označen za nástroj, jehož prostřednictvím se může EU posílit svůj obraz v myšlení a přístupu evropských občanů k EU. Vzhledem k tomu, že dva směry politické angažovanosti ve sportu spolu nesouvisely, bylo nutné je harmonizovat, a sportovní politika EU se vyznačovala napětím během svého následného vývoje.¹⁶

V současné době jsou regulační a politické aspekty zapojení EU do sportu vzájemně koordinovanějším způsobem. Konstrukce odděleného přístupu ke sportu umožnilo oběma politickým oblastem koexistovat v rámci koordinovanější sportovní politiky a praktickým důsledkem oddělených oblastí v rámci sportovního práva je posun v povaze regulačních opatření EU v oblasti sportu. Regulace jednotného trhu se stala mírnější sociálně-kulturní regulací. Obecně je pak možné uvést, že EU se přesouvá od tržního modelu k modelu regulace, v němž EU uznává sociální a ekonomické aspekty, které jsou pro ni typické, a také kulturní charakteristiky sportovního odvětví v rámci svého regulačního přístupu. Vytvořením oddělených oblastí sportovní autonomie a soudních zásahů EU v podstatě zavedla odlišný právní přístup k řešení sportovních problémů s případy souvisejícími se sportem. Nedávná aplikace práva na sportovní odvětví je hluboce ovlivněna politickými hodnotami zakotvenými ve sportovní politice. Současné právní zásahy do sportu proto vyvažují regulační hodnoty EU

¹⁶ *On the Subject Matter of Sports Law: Buyanova, Marina O.* [online]. Pravo-Zhurnal Vysshei Shkoly Ekonomiki: Pravo-Zhurnal Vysshei Shkoly Ekonomiki, 2019 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.17323/2072-8166.2019.1.158.175.

a politické zájmy v oblasti sportu. Vývoj oddělených území tedy znamená zrod sportovního práva EU, které je z právního hlediska relevantní také pro ČR, a to jako pro členskou zemi EU.¹⁷

¹⁷ *On the Subject Matter of Sports Law: Buyanova, Marina O.* [online]. Pravo-Zhurnal Vysshei Shkoly Ekonomiki: Pravo-Zhurnal Vysshei Shkoly Ekonomiki, 2019 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.17323/2072-8166.2019.1.158.175.

3 Doping a boj proti němu

Doping je v současné době vymezován na základě všeobecně akceptované definice obsažené ve Světovém antidopingovém kodexu jako „*jev, při němž dochází k porušení jednoho nebo více antidopingových pravidel uvedených v Kodexu*“¹⁸.

Antidopingovými pravidly se rozumí „*sportovní pravidla, podle nichž se postupuje ve sportu. Sportovci přijímají tato pravidla dobrovolně jako podmínku své účasti. Pravidla nejsou stanovena proto, aby vyhovovala požadavkům a právním normám. Jedná se o zásady a minimální standardy stanovené v Kodexu, které představují konsenzus širokého spektra zainteresovaných lidí, sportovců, funkcionářů a lékařů, kteří usilují o to, aby sport byl čestný a měly by být respektovány všemi soudy a rozhodčími orgány.*“¹⁹

Antidopingová pravidla jsou uplatňována pouze u sportovců, kteří jsou registrováni u některé sportovní organizace. Povinnost sportovců dodržovat spolu s dalšími předpisy a zásadami (fair-play) i pravidla proti dopingu jim vzniká zároveň se vznikem členství ve sportovní organizaci. Porušení takových pravidel představuje zejména možnost uplatňovat vůči sportovcům (ale i sportovním organizacím) sankční opatření. Výčet sankčních opatření upravuje Kodex.²⁰

Antidopingovou politiku můžeme vymezit jako ucelený boj proti dopingu, který se neomezuje na pouze na jedno či několik sportovních odvětví a na území jednoho či několika států, ale zahrnuje veškerá sportovní odvětví a vychází z celosvětové spolupráce. Předpokladem jejího účinného fungování je systémové zapojení institucí na všech úrovních s využitím hierarchických vztahů mezi jednotlivými organizačními strukturami ve sportu. V boji proti dopingu se angažují jak sportovní svazy a federace, tak v rámci svých působností i mnohé jiné instituce. Základním způsobem lze tyto instituce rozlišovat na vládní a nevládní.

Systémy zabezpečování antidopingové politiky se v jednotlivých zemích různí, a to zejména podle míry, jakou se na ní podílí stát. Z tohoto aspektu jsou obecně rozlišovány tři systémy: systém kontrolovaný státem (stát hraje v antidopingové politice hlavní roli, a to zejména prostřednictvím legislativy a státem vytvořených orgánů či institucí), systém

¹⁸ Světový antidopingový kodex [online]. Antidopingový výbor ČR, ©2021, s. 11 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <<http://www.antidoping.cz/cs/svetovy-antidopingovy-kodex>>.

¹⁹ Směrnice pro kontrolu a postih dopingu ve sportu [Online] Antidopingový výbor ČR, 2014, s. 6 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <www.antidoping.cz/cs/smernice-pro-kontrolu-a-postih-dopingu-vesportu-v-ceske-republice>.

²⁰ Světový antidopingový kodex [online]. Antidopingový výbor ČR, ©2021, články 10-12 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <<http://www.antidoping.cz/cs/svetovy-antidopingovy-kodex>>.

decentralizovaný (antidopingová politika je v gesci nevládního sektoru, antidopingová pravidla jsou přijímána sportovními organizacemi a jejich členové je dobrovolně přijímají) a smíšený systém, který je kombinací dvou předchozích (stát zpravidla vytváří právní rámec antidopingové politiky, ve kterém sportovní organizace zabezpečují její fungování).

3.1 Institucionální rámec

Instituce na nevládní úrovni (nevládní organizace – NGO) se vyznačují zejména svou nezávislostí na státoprávních strukturách jednotlivých států a podřízeností vlastním pravidlům. Nevládními institucemi, které se zasazují v boji proti dopingu ve sportu, jsou především Mezinárodní olympijský výbor (MOV), Světová antidopingová agentura (WADA), Mezinárodní sportovní arbitráž (anglicky: Court of Arbitration for Sport – CAS, francouzsky: Tribunal Arbitral du Sport – TAS), Mezinárodní rada sportovní arbitráže (ICAS), mezinárodní sportovní federace aj. Mezinárodní nevládní organizace můžeme základním způsobem pojmově vymezit tak, že se jedná o každou soukromou neziskovou a nepolitickou organizaci, „jejímiž členy jsou jednotlivci či jejich uskupení, kteří se sdružují za účelem dosažení obecného zájmu. Tato organizace působí na území více než jednoho státu anebo jsou jejími členy jednotlivci či skupiny jednotlivců z více než dvou zemí.“²¹

Instituce na vládní úrovni (mezivládní organizace – IGO) jsou takové, ve kterých jsou (zpravidla na základě mezivládních smluv) zastoupeny státy. Mezivládní organizace lze vymezit jako „sdržení států, které vzniklo na základě mezinárodní smlouvy uzavřené nejméně třemi státy, má trvalou povahu, má své vlastní orgány, usiluje o dosažení cílů vytyčených členskými státy v zakládající listině a požívá některých atributů mezinárodněprávní subjektivity. Udržuje vztahy nejen s členskými, ale mnohdy také s nečlenskými státy, jakož i jinými příbuznými mezinárodními organizacemi.“²² Členské státy zřizují mezinárodní organizace mezinárodní smlouvou, jež má povahu zakládajícího statutu, pro který se v konkrétních případech užívají různé názvy, jako například úmluva, charta, dohoda, pakt, smlouva aj.²³ Mezivládní organizace si kladou za cíl dosahování společných cílů a jednají podle pravidel, která si členské státy vytyčily. Toto jejich jednání musí být v souladu

²¹ WAISOVÁ, Šárka. *Mezinárodní organizace a režimy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN: 978-80-7380-1090, str. 167.

²² POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část. 5., dopl. a rozšířené vyd.* V Praze: C. H. Beck, 2006. Beckovy právnické učebnice. ISBN :80-7179-536-4, str. 276.

²³ POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část. 5., dopl. a rozšířené vyd.* V Praze: C. H. Beck, 2006. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-536-4, str. 276.

s mezinárodním právem. Disponují částečnou mezinárodněprávní subjektivitou odvozenou (ale přesto odlišnou) od subjektivity členských států.

V oblasti sportu nebyla dosud založena žádná mezivládní organizace, která by měla celosvětový rozměr. V Evropě je nejvýznamnější vládní institucí bezesporu Evropská unie, která utváří kromě jiných společných politik i politiku sportovní, ale též Evropský parlament a Rada Evropy²⁴ (v jejím rámci působí zejména Řídící výbor Rady Evropy pro sport, zajišťující Evropské konference ministrů, zodpovídajících v jednotlivých zemích za sport).

Institucionálně je oblast sportu v Evropské unii zabezpečována zejména prostřednictvím jejich pěti nejdůležitějších orgánů, kterými jsou Evropská komise (jako výkonný orgán EU řídí a prosazuje evropské politiky, předkládá návrhy právních předpisů Radě a Parlamentu a podílí se na vymáhání evropského práva ve spolupráci se Soudním dvorem), Rada Evropské unie, Soudní dvůr, Evropský parlament a Evropská rada (která formuluje politický program EU a jeho priority) a jejich poradních a pomocných orgánů.

3.2 Světové organizace

Důležitost a potřeba boje proti dopingu je celosvětově všeobecně akceptována a diskutována. Jedná se o činnost, která se nedotýká pouze sportu, ale má konsekvence do mnoha oblastí společenského života. Antidopingové organizace (zejména WADA) a MOV se snaží, aby byla jejich činnost co nejvíce efektivní a nezůstávala za novými či zdokonalenými dopingovými metodami a prostředky upozaděna.

Mezinárodní olympijský výbor (MOV)²⁵ je nejdůležitějším a zároveň nejvyšším orgánem mezinárodního olympijského hnutí sdružujícím především národní olympijské výbory (v České republice je to Český olympijský výbor), mezinárodní sportovní federace, sportovce a organizační výbory olympijských her členských zemí. Sídlí v Lausanne a je všeobecně považován za nejvyšší světovou autoritu ve sportu. Je neziskovou nevládní organizací a v jeho působnosti je zejména rozhodovat o zásadních otázkách olympijských her. Dalším předmětem činnosti MOV je rozvoj sportu pro všechny, sport pro mládež, etika ve sportu a též boj proti dopingu. V jeho rámci působí Lékařská komise (včetně subkomisí) pro doping a biochemii, které řeší odbornou problematiku v oblasti antidopingové politiky.

²⁴ Rada Evropy (mezinárodní vládní organizace založená v r. 1949) pokrývá všechny důležité otázky evropské společnosti (vyjma obrany). Její pracovní program zahrnuje rovněž aktivity v oblasti sportu.

²⁵ MOV byl založen na I. olympijském kongresu v Paříži roku 23. června 1894 Pierrem de Coubertainem a Demetriem Vikelasem s cílem znovuoživení antických olympijských her.

Světová antidopingová agentura (WADA) byla založena 10. listopadu 1999 v Lausanne Mezinárodním olympijským výborem. Popudem k jejímu založení byly mnohé dopingové nálezy v oblasti cyklistického sportu. Jejím posláním je podpora a koordinace boje proti dopingů ve sportu na mezinárodní úrovni a podpora činnosti olympijského hnutí, mezinárodních sportovních organizací i státních orgánů. WADA zajišťuje provádění dopingových kontrol při soutěžích, ale i mimo soutěže. Podle Gardniera lze WADA chápat jako kvazisoudního administrátora na globální úrovni, který vytváří jednak materiální pravidla chování, ale též formální pravidla pro rozhodování. Autoritu WADA nelze odvozovat od státu či jiného veřejného orgánu, když je založena výlučně na regulatorním účelu, který sleduje, a na praxi, kterou sama vyvíjí.²⁶

Rozhodčí soud pro sport (CAS) byl zřízen v roce 1981 za účelem závazného rozhodování sporů, které se týkají sportu, a to především dopingů ve sportu. Gardnier kromě jiných však poukazuje na jistou marginalizaci role CAS v oblasti dopingů z důvodu, že podle harmonizované antidopingové úpravy, obsažené v Kodexu, je tomuto soudu ponechán jen minimální prostor pro diskreci a potažmo ovlivňování antidopingové politiky.²⁷

Mezinárodní sportovní federace tvoří vrchol pyramidového uspořádání (struktury) sportovních organizací a na mezinárodní úrovni zastřešují jednotlivá sportovní odvětví. Prostřední stupeň pomyslné pyramidy představují národní sportovní federace (sdružují se ve federacích mezinárodních) a samy sdružují jednotlivé kluby, které tvoří základ pyramidového uspořádání.²⁸

3.3 Právní rámec

V českém právním řádu, podobně jako v právních řádech jiných vyspělých zemí, lze sledovat vazbu sportu obecně na různá právní odvětví. Můžeme jmenovat právo občanské (např. náhrada škody na zdraví, smluvní vztahy), pracovní (pokud je sportovec zaměstnancem), trestní právo (např. případy podplácení), finanční (zejména daňové aspekty), obchodní (sportovní kluby podnikají či vyvíjí činnost mnohdy jako obchodní korporace), mezinárodní (závazky plynoucí z mezinárodních smluv), zdravotní (léčba, sportovní

²⁶ GARDNIER, Simon. *Sports law*. New York: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-59183-6, str. 371.

²⁷ GARDNIER, Simon. *Sports law*. New York: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-59183-6, str. 371.

²⁸ Srov. *European Model of Sport*. [Online] Europa.eu, konzultační dokument (1998), Brusel [cit. 25. června 2021]. Dostupné též z: <http://europa.eu.int/comm/sport/index/html>.

medicína, dopingové laboratorní testy) aj. Proto při stanovení právního rámce problematiky dopingů musíme vycházet z obecných principů a vztahu mezi sportem a právem.

Sportovní právo je předmětem odborného diskurzu v tom smyslu, zda jej lze považovat za samostatnou právní disciplínu. V rámci vymezení dopingů musíme vycházet z předpokladu, že sportovní právo je potřeba rozlišovat na sportovní právo heteronomní (objektivní) a sportovní právo autonomní. Je důležité vymezit obecná pravidla sportovního práva, pokud jej budeme brát jako samostatnou větev právních pravidel, a tato pravidla aplikovat následně na různá odvětví sportu, v našem případě dopingů.

Sportovní právo je předmětem odborného diskurzu v tom smyslu, zda jej lze považovat za samostatnou právní disciplínu. V rámci vymezení sportovního práva je nutné rozlišovat sportovní právo heteronomní (objektivní) a sportovní právo autonomní. **Heteronomní sportovní právo** představuje právní normy vytvářené zejména státem (případně též EU), které jsou obsaženy ve státem uznaných oficiálních pramenech práva (např. sbírka zákonů, sbírka mezinárodních smluv). Jsou součástí právního řádu té které země. Heteronomní právo je výsledkem legislativní činnosti státu a nezávisí přímo na vůli jeho adresátů a působí vůči všem (*erga omnes*). Heteronomní normy, které se týkají sportu, jsou jednak ty, které speciálně upravují otázky spojené se sportem (např. v českém právním řádu zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu) a jednak obecné normy, které se sportem přímo nesouvisí, ale mají význam pro právní vztahy vznikající ve sportovní oblasti (občanskoprávní, korporátní, pracovněprávní a jiné předpisy). V heteronomním právu sportovní právo jako samostatné právní odvětví neexistuje. V nadstátní oblasti se je možné setkat s pojmem mezinárodní sportovní právo, jehož počátek se odvíjí od Mezinárodního kongresu sportovního práva v roce 1992, který dal vzniknout International Association of Sports Law (ISLA). Ani v mezinárodním právu však *„sportovní právo jako jakožto skutečné právo ve smyslu uceleného souboru právních norem neexistuje. To platí jak o oblasti pramenů reálného mezinárodního práva (zejména reálných mezinárodních smluv), tak o oblasti dalších pramenů, o které se opírá např. Evropská unie či jiné analogické společenství států“*²⁹ Specifičnost sportu explicitně uznává dokument, který byl na půdě Evropské unie vydán v roce 2007 – tzv. Bílá kniha o sportu.

Zdrojem **autonomního sportovního práva** jsou především interní nebo lokální předpisy (někdy též označované jako *para* právní normativní akty), které působí *inter partes* jen mezi subjekty, které je určitým dohodnutým způsobem akceptovali. Za základ

²⁹ PAULY, Jan K. základním otázkám tzv. sportovního práva [online] *Právnícké listy*. - Plzeň : Západočeská univerzita Plzeň. Právnícká fakulta, 2018. - 2/2018, s. 10.

autonomního práva je vždy považována smlouva, a z tohoto důvodu je někdy též označováno jako „lex contractus“. Autonomní právo se ve sportu zpravidla uplatňuje tam, kde nepůsobí heteronomní právo. V některých případech však působí s heteronomním právem paralelně tak, že mezi těmito normativními regulacemi lze v praxi obtížně činit jednoznačnou diferenci. K tomu z pohledu teorie práva uvádí např. Knapp: „*Hledí-li se však na právo z hlediska úvahy quid iuris, tzn. otázky, co je po právu, resp. jakou právní normu soudce na danou skutkovou podstatu aplikuje, či jakou normu aplikuje jiný státní orgán, pak mezi normou práva státního (heteronomního) a autonomní právní normou rozdílu není.*“³⁰

To je právě příklad Světového antidopingového kodexu, který přestože je produktem WADA jakožto soukromoprávní organizace, „*bývá nezřídka vnímán jako regulace právní nebo v jejím rámci bez dalšího traktován (maje ostatně co do své aplikovatelnosti přinejmenším srovnatelnou, ne-li větší efektivitu*“³¹ Z důvodu, že státy nemohou být vázány Kodexem jakožto nevládním dokumentem, zástupci států UNESCO se na své 32. konferenci v Paříži v roce 2003 rozhodli přijmout Mezinárodní antidopingovou úmluvu o dopingu, která by státům UNESCO umožnila vést boj proti dopingu na řádném právním základě, a zároveň tak z jejich strany podpořit systém WADA.³² Mezinárodní úmluva proti dopingu ve sportu UNESCO³³ je prvním právně závazným dokumentem v oblasti boje proti dopingu s celosvětovou působností. Kodex, na který je v úmluvě několikrát odkazováno, tvoří její dodatek, ale není její integrální součástí, a tak jeho pravidla sama o sobě nezakládají z aspektu mezinárodního práva veřejného smluvním státům žádná práva a povinnosti. Pramenem mezinárodního práva jsou však Seznam zakázaných látek a metod dopingu – mezinárodní standard a Standardy pro udělování terapeutických výjimek (soukromoprávní normy vydané WADA), které jsou nedílnou součástí této úmluvy, a jsou pro smluvní státy (ale i sportovce a sportovní instituce) závazné.

Této úmluvě předcházela doposud platná Evropská antidopingová úmluva (s účinností od roku 1990), která byla přijata na úrovni Rady Evropy. Její dodatkový protokol zavazuje smluvní státy vzájemně uznávat pravomoci sportovních či národních antidopingových organizací a k provádění dopingových kontrol sportovců, kteří nepocházejí ze smluvních států

³⁰ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN isbn80-7179-028-1, s. 53.

³¹ PAULY, Jan. *K základním otázkám tzv. sportovního práva* [online] Právnické listy. - Plzeň : Západočeská univerzita Plzeň. Právnická fakulta, 2018. - 2/2018, str. 11.

³² HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo. Hledání rovnováhy mezi specifickou sportovní úpravou a platným právem*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2012. ISBN 978-80-87439-07-4, str. 28.

³³ Úmluva byla přijata na 33. zasedání Generální konference UNESCO v Paříži 19. 11. 2005 a vstoupila v platnost 1. února 2007. Dostupná též z: www.antidopidg.cz.

na svém území. Tato úmluva obsahuje rovněž Seznam zakázaných látek, který schvaluje a aktualizuje Monitorovací skupina Úmluvy. V této době je totožný se zakázanými látkami, které jsou obsaženy v Kodexu.

Pro oblast sportu je v rámci EU významná rozhodovací praxe Evropského soudního dvora, jehož výklad smluv primárního práva má všeobecnou závaznost, a v rozporu s jeho rozhodnutím nelze tyto smlouvy aplikovat. V Listině základních práv Evropské unie žádné výslovné ustanovení o sportu nenalezneme. Naproti tomu ve Smlouvě o fungování Evropské unie (SFEU) je v Hlavě I, čl. 6 sport uveden mezi oblastmi, ve kterých má Unie pravomoc provádět činnosti směřující k podpoře, koordinaci, nebo doplnění činností členských států.³⁴ V hlavě XII, čl. 165 SFEU je stanoveno, že *„Unie přispívá k podpoře evropských hledisek sportu s přihlédnutím k jeho zvláštní povaze, jeho strukturám založeným na dobrovolné činnosti a jeho společenské a výchovné funkci.“* Dále je v tomto článku uvedeno, že *„činnost Unie je mimo jiné zaměřena na „rozvoj evropského rozměru sportu podporou spravedlivého a otevřeného sportovního soutěžení a spolupráce mezi subjekty odpovědnými za sport, jakož i ochranou fyzické a mravní integrity sportovců, obzvláště mladých sportovců. Unie a členské státy podporují spolupráci v oblasti sportu se třetími zeměmi a s příslušnými mezinárodními organizacemi, zejména s Radou Evropy.“*³⁵

³⁴ Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU). Konsolidované znění (2009). Dostupné též z: <https://eur-lex.europa.eu>, Hlava I., čl. 6, str. C326/52.

³⁵ Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU). Konsolidované znění (2009). Dostupné též z: <https://eur-lex.europa.eu>, Hlava XII, čl. 165, str. C 326/120.

4 Doping v kontextu mezinárodního a evropského práva

Odhalování a postih dopingu je regulován pravidly, která jsou **normami sportovního práva**. Jedním z nejvýznamnějších atributů sportovního práva je jeho mezinárodní charakter, dalšími právo Evropské unie či mezinárodní právo veřejné. Sportovní právo nemůže být chápáno samostatně ve vnitrostátním měřítku a debata o jeho regulaci musí být umístěna do evropského a širšího mezinárodního kontextu.³⁶ To lze mimo jiné dovodit i ze zprávy Komise o Evropském modelu sportu (European Model of Sport),³⁷ ve které byla Komisí identifikována existující pyramidová struktura sportovních organizací. Nejnižší úroveň takové pomyslné pyramidy je představována jednotlivými sportovními kluby, druhá úroveň je tvořena regionálními či národními federacemi, které každá ve své sportovní disciplíně obstarávají a regulují veškeré záležitosti, a zároveň tuto sportovní disciplínu zastupují v evropských a mezinárodních federacích, které jsou nejvyšším stupněm pomyslné pyramidy. Platí pravidlo, že na evropské úrovni je umožněno členství pouze jedné národní federaci z každé země. Obdobně to funguje i u olympijských disciplín, které mají zastoupení prostřednictvím nevládních mezinárodních federací. Na vnitrostátní úrovni se národní sportovní federace sice stanou lehkým terčem regulace národního práva, ale zároveň jsou vázány ve své výkonné činnosti a při přijímání svých norem pravidly mezinárodních federací, kde jsou sdružené. Pokud tedy sportovec uzavře profesionální vztah s klubem, je vázán veškerými uvedenými pravidly, včetně např. disciplinární pravomoci sportovní asociace.³⁸

V případě, že je porušení antidopingových pravidel sportovcem řešeno a uzavřeno s nějakým výsledkem před disciplinární komisí příslušné sportovní federace, je možné se odvolat k Arbitrážnímu soudu pro sport (CAS) se sídlem v Lausanne. Většina sportovních asociací ve svých stanovách totiž akceptovalo jurisdikci CAS, „*následkem čehož se lze odvolat k tomuto tribunálu od orgánu dané sportovní asociace, čímž se dostane řešený případ*

³⁶ GARDINER a kol., Sports Law, 2. vyd, str. 101 In: HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo s mezinárodním prvkem*. Praha: Auditorium, 2007. ISBN 978-80-903786-1-2, str. 19.

³⁷ *European Model of Sport*. [Online] Europa.eu, konzultační dokument (1998), Brusel, str. 2 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <http://europa.eu.int/comm/sport/index/html>.

³⁸ HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo s mezinárodním prvkem*. Praha: Auditorium, 2007. ISBN 978-80-903786-1-2, str. 19.

do *jurisdikce mezinárodní*³⁹. Podle některých autorů je Arbitrážním soudem pro sport vytvářen „*speciální mezinárodněprávní soubor práva ve vztahu ke sportu*“⁴⁰.

Významným mezinárodním počinem v boji proti dopingů je **Mezinárodní úmluva proti dopingů ve sportu UNESCO** (přijata 19. října 2005) s cílem podpory prevence dopingů ve sportu a boje proti dopingů. Tato úmluva sice otevřeně implementuje Světový antidopingový kodex WADA, ale zároveň si v případě konfliktu vyhrazuje nadřazenost vlastních ustanovení nad Kodexem. Tato úmluva obsahuje zejména závazek smluvních států, spočívající v:

- přijetí příslušných opatření, která by odpovídala základním principům Kodexu, a to na národní i mezinárodní úrovni;
- podpoře všech forem mezinárodní spolupráce, které si kladou za cíl ochranu sportovců, etiky ve sportu a vzájemnou informovanost o výsledcích výzkumu;
- prohlubování mezinárodní spolupráce mezi státy, smluvními stranami, a vedoucími organizacemi v boji proti dopingů ve sportu, především s WADA.

Vztah sportovního práva a práva EU je determinován především dvěma styčnými rovinami, kterými jsou volný pohyb osob a pracovních sil v rámci Evropské unie a otázka hospodářské soutěže. Jak uvádí Stehlík a Staněk, Evropská unie se do nedávné doby regulováním právního postavení sportu příliš nezaobírala. Vzhledem k faktu, že si sportovní organizace samy vytvářejí pravidla, podmínky a omezení pro soutěže i své členy regulace sportu ze strany EU (ve smyslu otevření a liberalizace trhu pro všechny), by „*sport by přestal být sportem, soutěže a jejich systémy by ztratily smysl. Evropská unie chápe svou úlohu, která se formulovala zejména na základě rozhodnutí ESD tak, že pokud jsou pravidla sportovních asociací proporcionální a nutná k zajištění fungování daného sportovního odvětví a nepřiměřeně nenarušují hospodářskou soutěž či volný pohyb osob/služeb, nejsou považovány za rozporné s cíli EU a evropským právem.*“⁴¹ Rozhodujícím posuzujícím kritériem pro určení, jestli pravidlo, regulace či omezení spadá do působnosti orgánů EU, je

³⁹ HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo s mezinárodním prvkem*. Praha: Auditorium, 2007. ISBN 978-80-903786-1-2, str. 20.

⁴⁰ GARDINER a kol., *Sports Law*, 2. vyd, str. 260; NAFZIGER J., *Lex Sportiva*, *International Sports Law Journal*, 2004, 5-6, str. 3; FOSTER K., *Lex Sportiva and Lex Ludica: the Court of Arbitration for Sport Jurisprudence*, *Entertainment and Sports Law Journal*, Volume 3, Number 2, <http://www2.warwick.ac.uk> In: HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo s mezinárodním prvkem*. Praha: Auditorium, 2007. ISBN 978-80-903786-1-2, str. 20.

⁴¹ STEHLÍK, Ondřej a STANĚK, Jan. 2012. COURT OF ARBITRATION FOR SPORT (CAS) – Předpoklady východiska z hlediska rozhodčího řízení, sportovního práva a práva EU. *Acta Iuridica Olomucensia*. 7, 2012, 2/2012, str. 156-157.

„zda daná pravidla mají čistě sportovní zájem (tudiž jsou nezbytná pro fungování daného sportu), nebo se týkají ekonomické aktivity. Právo EU upravuje zejména otázky týkající se ekonomické aktivity, proto EU nemá možnost zasahovat do oblastí regulace, jež má zásadní význam pro fungování a organizaci daného sportovního odvětví. Jak prohlásil J. L. Dupont, odborník na sportovní právo „EU není schopna přímo re-regulovat sport, a to z důvodu nedostatku pravomoci.“⁴²

Orgány EU, které řeší problematiku týkající se sportovní práva, jsou zejména Evropská komise, Rada Evropské unie a Evropský parlament. Nejdůležitějším orgánem je Soudní dvůr Evropské unie, který se dříve nazýval Evropský soudní dvůr (jednak v rámci předběžných otázek, samostatných žalob či přezkumu rozhodnutí Komise).

Významnými dokumenty v oblasti sportu na půdě EU je Bílá kniha o sportu⁴³. Z dalších důležitých dokumentů je možné ještě jmenovat Evropskou chartu sportu či Kodex sportovní etiky, ze kterých vychází výše popsany postoj k samotnému dopingů či obecně sportu.

⁴² STEHLÍK, Ondřej a STANĚK, Jan. 2012. COURT OF ARBITRATION FOR SPORT (CAS) – Předpoklady a východiska z hlediska rozhodčího řízení, sportovního práva a práva EU. *Acta Iuridica Olomucensia*. 7, 2012, 2/2012, str. 157.

⁴³ Bílé knihy Komise jsou dokumenty, které obsahují návrhy na činnost Společenství v určité oblasti. V některých případech Bílá kniha následuje po vydání Zelené knihy, jejímž cílem je zahájit proces konzultací o daném tématu na evropské úrovni. Po schválení Radou se z Bílé knihy může stát akční program Unie pro danou oblast. Bílá kniha má pro členské státy EU pouze doporučující povahu, je nezávazným dokumentem. *Bílé knihy* [Online] Euroskop.cz, 2021 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <https://www.euroskop.cz/200/sekce/bile-knihy/>.

5 Světový antidopingový kodex a WADA

Světový antidopingový kodex je všeobecně akceptován jako základ světového antidopingového programu. K přijetí prvního Kodexu došlo na Druhé světové konferenci o dopingů ve sportu, který se konal v lednu roku 2003 v Kodani. Jeho účinnost nastala od roku 2004. Z důvodu, aby byl Kodex schopen reflektovat dynamický rozvoj dopingů, bylo nutné jej revidovat, a tak byly dosud přijaty Kodex 2009, Kodex 2015, a v současnosti nově přijatý Kodex 2021.

Kodexu 2015 obsahoval 25 článků s komentářem. Předmětem jeho úpravy byla zejména definice porušení antidopingových pravidel, úprava důkazního břemene v dopingových kauzách, obsahuje seznam zakázaných látek a metod, procesní pravidla a procesní práva sportovců a sankce. Kodex byl doplněn o pět závazných mezinárodních standardů, modelová pravidla, návody a protokoly.

Řízení před příslušnými orgány v oblasti dopingů vyvolává z právního aspektu mnoho kontroverzí. To se týká i jedné z nejdůležitějších organizací, kterou je **WADA** (The World Anti-doping Agency) – Světová antidopingová agentura. WADA vznikla roku 1999 na popud Mezinárodního olympijského výboru jakožto mezinárodní organizace bojující proti zneužívání dopingů ve sportu. Lze ji charakterizovat jako „*hybridní organizaci na pomezí soukromého a veřejného práva*“⁴⁴. WADA není nadána žádnou (veřejnoprávní ani soukromoprávní) pravomocí k vynucování pravidel, která jsou zakotvena ve Světové antidopingovém kodexu. Platí, že jednotliví signatáři Kodexu (sportovní organizace, státy) musejí ke Kodexu přistoupit či jej implementovat fakticky do svých vlastních norem (pravidel).⁴⁵ Důležitým počinem ohledně implementace Kodexu bylo přijetí Mezinárodní úmluvy proti dopingů ve sportu v rámci UNESCO v roce 2006.

Každý Kodex si obecně zejména klade za cíl ochranu základního práva sportovců na účast ve sportu bez dopingů a podporu zdraví, spravedlnosti a rovnoprávnosti pro všechny sportovce. Kodex je zároveň zaměřen na zabezpečení harmonizace, koordinace, a na efektivitu antidopingových programů na všech úrovních (národních i mezinárodních)

⁴⁴ Exner, Jan. 2018. *Světový antidopingový kodex 2021: Quo vadis?* [Právní prostor] 03. 08 2018. ISSN 2336-4114.

⁴⁵ Srov. např. článek 43 Olympijské charty, který stanoví závaznost Kodexu pro celé olympijské hnutí. (Olympic Charter). *Olympijská charta* [Online] Olympijský tým, 2021 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <<https://www.olympijskytym.cz/olympijska-charta>>.

ve věcech prevence, kontroly a odhalování dopingu.⁴⁶ Kodex je vždy vnímán jako základní a univerzální dokument, který upravuje problematiku dopingu ve světovém měřítku a „z něhož vychází Světový antidopingový program ve sportu. Smyslem Kodexu je podpořit boj proti dopingu univerzálním sladěním jeho klíčových prvků. Je dostatečně specifický, aby napomohl úplné harmonizaci v otázkách, kde je nutný jednotný postoj, avšak zároveň je i dostatečně obecný v ostatních oblastech, tak že umožňuje určitou flexibilitu při uplatňování dohodnutých antidopingových zásad.“⁴⁷

Normy a pravidla WADA, a to především Kodexu, jsou podkladem (zčásti závazným a zčásti nezávazným) pro národní antidopingové výbory (či jiné orgány a instituce), které na jejich základě vydávají vlastní antidopingovou úpravu. Pro Českou republiku byla přijata Směrnice pro kontrolu a postih dopingu ve sportu jakožto prováděcí předpis ke Světovému antidopingovému kodexu. Tato směrnice, která reflektuje české sportovní prostředí, je závazná pro sportovní svazy v České republice i jejich členy. V současnosti platí novelizovaná směrnice, která byla vydána Antidopingovým výborem ČR (po předchozím schválení WADA) v prosinci 2014 (účinnost od 1. ledna 2015) a nahradila zrušenou směrnici z roku 2009.

Problém je však obecně spatřován především v různorodosti národních norem (mnohdy se v zásadních otázkách s Kodexem neshodují) a v jejich aplikaci v praxi jednotlivých sportovních svazů. Aplicační praxe pravidel Kodexu v řízení před sportovními organizacemi i WADA se mnohdy u podobných případů různí a je předmětem kritiky nejen z oblasti sportu. Jako příklad z poslední doby lze uvést kauzu cyklisty **Chrise Froomea**, který dokázal polarizovat sportovní, odbornou i laickou veřejnost. Jedná se o případ, kdy sportovec přes pozitivní dopingový nález představující více jak dvojnásobnou povolenou dávku látky salbutamol v řízení před WADA se svou obhajobou úspěš.

Chris Froome je britským cyklistou (čtyřnásobný vítěz Tour de France), kterému se za pomoci odborných lékařů a právníků podařilo přesvědčit Mezinárodní cyklistickou unii (UCI) i WADA, že v jeho případě se o doping nejednalo. Tento případ ve sportovním světě vyvolává mnoho kontroverzí, které se týkají jak samotného salbutamolu (jeho vlastností a charakteru), tak procesu vyšetřování tohoto případu i procesu dokazování.⁴⁸ Froome svou

⁴⁶ Světový antidopingový kodex [online]. Antidopingový výbor ČR, ©2021, články 10-12 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <<http://www.antidoping.cz/cs/svetovy-antidopingovy-kodex>>.

⁴⁷ Světový antidopingový kodex [online]. Antidopingový výbor ČR, ©2021, články 10-12 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <<http://www.antidoping.cz/cs/svetovy-antidopingovy-kodex>>.

⁴⁸ EXNER, Jan. Světový antidopingový kodex 2021: Quo vadis? [Právní prostor]. 03. srpna 2018. ISSN 2336-4114.

obhajobu založil na zdravotních komplikacích v souvislosti s poruchou ledvin, jejichž funkce byla údajně v závěru předmětného závodu omezena, což způsobilo zvýšení hodnot salbutamolu až na dvojnásobek povoleného množství. Případ byl řešen devět měsíců a Mezinárodní cyklistická unie je uzavřela týden před konáním Tour de France 2018 na doporučení WADA bez bližších podrobností s velmi lakonickým zdůvodněním, odkazujícím na závěry WADA, podle kterých tato agentura „vzhledem ke specifickým okolnostem případu nepovažuje výsledek zkoušky pana Froomea za pozitivní dopingový nález“. UCI na základě toho rozhodla vyšetřování ukončit.⁴⁹ Nad způsobem řešení tohoto případu se pozastavují nejen představitelé sportu, ale i antidopingoví odborníci a právníci. Např. nizozemský cyklista Tom Dumoulin se ohradil proti uzavření této kauzy, aniž by byla logicky odůvodněna: „UCI uvedla v podstatě jen tolik, že dala na doporučení antidopingové agentury WADA, podle níž nejde o dopingový nález. Myslím, že celá ta záležitost se řešila hodně zmateně. Rozhodně ne tak, jak se řešit měla. A je to velmi nešťastné, protože to poškozuje reputaci cyklistiky. A přesně to tento sport nepotřebuje.“⁵⁰

Své pochyby ohledně řešení Froomeho případu vyjádřil též český antidopingový expert Jan Chlumský: „Byla to patrně právní bitva slovíček a čísel a rozhodl ji zásah Froomeových právníků, kteří cosi zpochybnili,“ který dále zastává názor, že „případ mohl být dle běžných zvyklostí vyřešen už do tří měsíců za pomoci dodatečných testů, simulujících cyklistovo zatížení v kritický den“ a poukazuje též na „dlouhodobou nedůslednost UCI u těchto kauz.“⁵¹ Nad očištěním Froomea se pozastavuje i český expert na sportovní právo Jan Šťoviček, který poznamenává, že „kdyby to byl nějaký mladý 18letý sportovec z pelotonu, tak se s ním nikdo nemaže, už dávno nejezdí a má nejspíš čtyřletý trest. Poslední dobou se však množí případy, například i ve formuli 1, že pokud se vyskytne velké jméno jako Froome, najednou si i WADA řekne: Ajaj, to by byl problém rychle ho odsoudit – a vycouvá. Proto boj proti dopingů nefunguje.“⁵² Salbutamol představuje podle Šťovička závažný problém zejména k jeho

⁴⁹ *Froome podle UCI nedopoval. Na Tour závodit může, oznámili organizátoři* [Online] Idnes.cz, 2. července 2018 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <https://www.idnes.cz/sport/cyklistika/chris-froome-doping-trest-astma-tour-de-france.A180702_114446_cyklistika_ald>.

⁵⁰ *Takovéto řešení kauzy Froome ničí cyklistiku, našťvalo Dumoulina* [Online] Idnes.cz, 05. července 2018 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <https://www.idnes.cz/sport/cyklistika/tom-dumoulin-kauza-chris-froome-tour-de-france.A180705_150407_cyklistika_ten>.

⁵¹ *Nesrovnalosti Froomeovy kauzy. Celebritám měří jinak, říká právník* [Online] Idnes.cz, 03. července 2018 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <https://www.idnes.cz/sport/cyklistika/chris-froome-doping-tour-de-france-navrat-do-pelotonu.A180702_213012_cyklistika_ten>.

⁵² *Nesrovnalosti Froomeovy kauzy. Celebritám měří jinak, říká právník* [Online] Idnes.cz, 03. července 2018 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <https://www.idnes.cz/sport/cyklistika/chris-froome-doping-tour-de-france-navrat-do-pelotonu.A180702_213012_cyklistika_ten>.

nedostačujícím zakotvení v příslušných předpisech. Šťoviček rovněž poukazuje na skutečnost, že ve sportu je zneužívání salbutamolu běžným jevem, přestože jeho užívání představuje pro sportovce riziko v tom, že je velmi obtížné stanovit jeho dávku tak, aby nebyl překročen povolený limit. Řešení vidí Šťoviček v jeho úplném zákazu, protože „*jen tak můžeme bojovat proti doping, pokud víme, že se zneužívá ve velkém jak v cyklistice, tak třeba v běhu na lyžích, vzpomeňte na případ Sundby*⁵³. *Rozhodně neplatí, že polovina cyklistů jsou astmatici, i když tak mají nahlášeno.*“⁵⁴

Miroslav Janout, mezinárodní rozhodčí UCI, se k této kauze vyjadřuje takto: „*K tomu nemám slov, je to celá politika, je to špatně.*“ Janout se přiklání k (vůbec ne ojedinělému) názoru, že měla být Froomeovi navzdory jeho výjimce k léčbě astmatu okamžitě zastavena činnost až do řádného vyřešení případu. „*Zvlášť když mnozí cyklisté prezentují astma jen proto, aby mohli vylepšit dýchání. Měl přijít o titul z Vuelty a dostat roční zákaz startu, platný od okamžiku vynesení rozsudku,*“ soudí Janout i s vědomím specifického postavení salbutamolu na listině WADA.⁵⁵

Odlišným způsobem postupovala WADA v případě jiného „salbutamolového případu“ norského běžce na lyžích **Martina Johnsruda Sundbyho**, kdy bylo vůči němu v souladu s Kodexem uplatněno striktní pravidlo odpovědnosti sportovce. Kvůli pozitivnímu nálezu vykazujícímu salbutamol byl mimo jiné diskvalifikován ze dvou závodů a přišel tak o celkové vítězství ve Světovém poháru v sezóně 2014/2015.

Sundbymu byl při dopingové kontrole po závodu na 15 km klasicky v Davosu 13. prosince 2014, ve kterém zvítězil, a následně i po stíhačce na 25 km volně v Toblachu (8. ledna 2015), kdy obsadil třetí místo, zjištěn pozitivní nález na salbutamol. Z důvodu, že měl na jeho užívání povolení, Mezinárodní lyžařská federace (FIS) jej nepotrestala, a ani případ nezveřejnila. Proti takovému postupu FIS se odvolala WADA a CAS jí za pravdu. Ze zdůvodnění tohoto rozhodnutí CAS vyplývá, že tento prohřešek kvalifikovala jako

⁵³ Norský běžkař Martin Johnsrud Sundby přišel o celkové vítězství ve Světovém poháru 2014/15. Kvůli doping byl diskvalifikován ze dvou závodů na základě rozhodnutí mezinárodního sportovního soudu CAS za nesprávné použití povoleného léku na astma, obsahujícího salbutamol.

Zdroj: *Běžkař Sundby podle CAS dopal a přišel o celkové vítězství v loňském SP* [Online] Česká televize, 20. července 2016 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <<https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/lyzovani-a-snowboarding/sp-v-behu-na-lyzich/bezkar-sundby-podle-cas-dopoval-a-prisel-o-celkove-vitezstvi-v-lonskem-sp/5bdb5b590d663b6fe89f18c5>>.

⁵⁴ Nesrovnalosti Froomeovy kauzy. *Celebritám měří jinak, říká právník.* *i.dnes.cz.* [Online] 03. 07 2018. [Citace: 29. 05 2019.] https://www.idnes.cz/sport/cyklistika/chris-froome-doping-tour-de-france-navrat-do-pelotonu.A180702_213012_cyklistika_ten.

⁵⁵ *Nesrovnalosti Froomeovy kauzy. Celebritám měří jinak, říká právník* [Online] *Idnes.cz*, 03. července 2018 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <https://www.idnes.cz/sport/cyklistika/chris-froome-doping-tour-de-france-navrat-do-pelotonu.A180702_213012_cyklistika_ten>.

neúmyslný, a tomu odpovídal trest, který kromě diskvalifikace ze dvou zmíněných závodů zahrnoval i dvouměsíční zákaz činnosti. „*Jsm rádi, že arbitráž zdůraznila, že šlo jen o malé nedorozumění a že Martin neměl v úmyslu cíleně dopovat. Astma sportovcům nedává žádnou výhodu, právě naopak,*“ uvedl předseda norského svazu Erik Røste a dodal, že pochybení je především na straně svazu. Sundbyho se zastala rovněž FIS, která prohlásila: „*Plně sdílíme názor arbitráže, že nešlo o úmyslný doping. Pouze byla striktně dodržena pravidla a jde o následek toho, že si Martin Johnsrud Sundby nechal podat lék mimo nemocnici.*“⁵⁶

Nejen výše uvedený případ Chrise Fromea, ale i obecně způsob vyšetřování porušení antidopingových pravidel, dokazování, ukládání sankcí, podvody a problémová spolupráce antidopingových organizací nebo nedostatečná flexibilita při ukládání trestů jsou oblasti, na které by se měl zaměřit tým specialistů, který je pověřen přípravou nového Světového antidopingového kodexu 2021.⁵⁷

WADA prezentuje, že základními kameny nového Kodexu 2021⁵⁸ (podobně jako u stávajícího Kodexu 2015) budou následující principy:

- striktní odpovědnost za porušení antidopingových pravidel,
- možnost uznání viny i bez pozitivního laboratorního nálezu (např. na základě biologického pasu).

Kodex 2021 opětovně zavádí koncept přítěžujících okolností (vypuštěn v roce 2015), upravuje možnost zvýšení sankce zákazu činnosti v případě úmyslného porušení pravidel až o 2 roky, nově upravuje některá nedovolená jednání jako je např. vyhrožování osobě, která má v úmyslu oznámit porušení antidopingových pravidel aj. U nezletilých sportovců se snižuje věková hranice z 18 na 16 let, zavádí se u nevýznamných zavinění či nedbalosti sankce napomenutí a snížení sankce zákazu činnosti ze čtyř na dva roky. Nově se budou pravidla, která jsou obsažena v Kodexu, týkat i rekreačních sportovců, kteří budou podléhat podobným pravidlům jako nezletilí.

Pravidla WADA jsou zpravidla akceptována ze strany CAS i obecných soudů. V odborné veřejnosti (např. Exner) je však často upozorňováno na skutečnost, že jejich

⁵⁶ *Běžkař Sundby přišel kvůli léku na astma o triumf v Světovém poháru* [Online] Idnes.cz, 16. července 2016 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/sport/lyzovani-snowboarding/sundby-prisel-o-vitezstvi-ve-svetovem-poharu-2014-2015.A160720_151452_lyzovani_tp>.

⁵⁷ EXNER, Jan. *Světový antidopingový kodex 2021: Quo vadis?* [Právní prostor]. 03. srpna 2018. ISSN 2336-4114.

⁵⁸ *Návrh Kodexu 2021. Zdroj: Běžkař Sundby podle CAS dopoval a přišel o celkové vítězství v loňském SP* [Online] Česká televize, 20. prosince 2016 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <<https://www.wada-ama.org/en/media/news/2018-12/wada-launches-third-phase-of-2021-code-review-process-and-second-phase-for>>.

aplikací dochází mnohdy k výraznému, a v některých případech až nepřiměřenému zásahu do práv sportovců. Často je diskutováno rovněž pravidlo spočívající v principu striktní odpovědnosti sportovce, na jehož základě nemusí antidopingové organizace v případě pozitivního dopingového nálezu prokazovat zavinění sportovce, čímž dochází k porušování obecné právní zásady „presumpce neviný“. Exner považuje sankci ve výši čtyřletého zákazu činnosti za první porušení pravidel jako nepřiměřený zásah do práv garantovaných právem EU.⁵⁹ Další z diskutovaných otázek je právo sportovců na soukromí v průběhu antidopingových kontrol. K tomu však v lednu 2018 ESLP judikoval v rozsudku ve věci Fédération Naationale des Syndicats Sportifs (FNASS) a další proti Francii (stížnosti č. 48151/11 a 77769/13) ohledně povinnosti sportovců pro účely mimosoutěžních antidopingových kontrol, že jsou nezbytným zásahem do práva na respektování jejich soukromého života.⁶⁰ Podle Exnera se však tento soud nevypořádal dostatečně s nabízenými alternativami.⁶¹

⁵⁹ EXNER, Jan. *Světový antidopingový kodex 2021: Quo vadis?* [Právní prostor]. 03. srpna 2018. ISSN 2336-4114.

⁶⁰ Senát páté sekce ESLP jednomyslně rozhodl, že povinnost stěžovatelů jako vrcholných sportovců sdělovat na čtvrt roku dopředu přesné místo svého pobytu a každý den vyhradit jednu hodinu, kdy na jimi určeném místě budou dostupní za účelem vykonání nahlášené antidopingové kontroly, neporušila jejich právo na respektování jejich soukromého života a obydlí, zaručené článkem 8 Úmluvy. Soud dále konstatoval, že na daný případ je nepoužitelný článek 2 Protokolu č. 4, který zaručuje právo na svobodu pohybu. Dostupné též [Online]z: <https://eslp.justice.cz>.

⁶¹ EXNER, Jan. *Světový antidopingový kodex 2021: Quo vadis?* Právní prostor.[03. srpna 2018]. ISSN 2336-4114.

6 Rozhodčí soud pro sport CAS

Mezinárodní sportovní arbitráž (CAS) je nezávislým rozhodčím soudem, který rozhoduje spory, které se sportem přímo či nepřímo souvisí. Je součástí Mezinárodní rady pro sportovní arbitráž (ICAS). Podle Hamerníka *„CAS kultivuje úpravu uvnitř sportovního odvětví, má přispívat také k jeho zmíněné integritě homogenním jednotným metrem řešení sporů, což je také jeden z pilířů integrity sportovních soutěží.“*⁶² CAS má sídlo ve švýcarském Lausanne a byl založen Mezinárodním olympijským výborem (MOV) v roce 1983 s cílem s cílem založení instituce, která by fungovala jako soukromý „Nejvyšší sportovní soud“. Je složen ze dvou komor (Divisions), ve kterých probíhá jednak řešení běžných komerčních sporů (Ordinary Arbitration Division), tak řízení jako u odvolacího soudu, na který se stěžovatelé obracují v případech napadnutí rozhodnutí jednotlivých sportovních asociací (Appeal Division).⁶³ CAS se rovněž zabývá mediační činností prostřednictvím mediátora (výsledkem této činnosti není rozhodčí nález a není možné ji užít v oblasti dopingu ani jiných disciplinárních věcech, např. v oblasti dopingu). Status CAS coby rozhodčí soud byl zvolen z toho důvodu, že rozhodčí řízení obecně *„poskytuje tedy prosté, flexibilní, levné, důvěrné, a především rychlé řešení sporu vhodné pro sportovní kalendář akcí a soutěže sportovního sektoru oproti pomalému procesu u řádných soudů“*⁶⁴. Jeho vznik je výsledkem snahy o nalezení alternativy ke státnímu soudnictví ve sportovní oblasti s tím, aby bylo umožněno vynucení dodržování přijatých sportovních pravidel bez zásahu veřejné moci.

CAS má své pobočky i v New Yorku a v Sydney z důvodu urychlení procesu řešení sporů v rámci CAS ve vztahu k americkému kontinentu a Austrálii a Oceánii. Platí však, že ať již řízení probíhá kdekoli, je sídlo CAS vždy v Lausanne, a to z důvodu zajištění konzistence procesního režimu rovného zacházení s účastníky řízení, před CAS a lex arbitri o procesních otázkách je právo švýcarské. To platí rovněž pro „Ad-hoc Divisions“ jakožto tribunály CAS, které rozhodují do 24 hodin aktuální spory, které vzniknou po dobu trvání olympijských her či na jiných sportovních akcích.⁶⁵

⁶² HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo. Hledání rovnováhy mezi specifickou sportovní úpravou a platným právem*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2012. 87 s. ISBN 978-80-87439-07-4, str. 18.

⁶³ HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo. Hledání rovnováhy mezi specifickou sportovní úpravou a platným právem*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2012. 87 s. ISBN 978-80-87439-07-4, str. 18.

⁶⁴ HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo. Hledání rovnováhy mezi specifickou sportovní úpravou a platným právem*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2012. 87 s. ISBN 978-80-87439-07-4, str. 19.

⁶⁵ HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo. Hledání rovnováhy mezi specifickou sportovní úpravou a platným právem*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2012. 87 s. ISBN 978-80-87439-07-4, s. 19-21.

V řízení před CAS se v naprosté většině případů objevuje mezinárodní prvek. Subjekty se jeho pravomoci podřizují na základě rozhodčí smlouvy, která je buď uzavřena mezi dvěma subjekty, nebo vyplývá ze členství sportovců ve sportovní organizaci (federaci, asociaci). Z tohoto důvodu jsou řízení před CAS generálně označována jako mezinárodní rozhodčí řízení. Mezinárodní prvek může spočívat jednak v účastnících řízení či subjektech právního vztahu, kdy rozdíl je v jejich státní příslušnosti, sídle, domicilu či místě zřízení, a jednak se může mezinárodní prvek odvozovat od předmětu posuzovaného právního vztahu či jiných okolností, na jejichž základě lze objektivně prokázat vztah k jinému právnímu řádu.⁶⁶

Status CAS byl v minulosti často zpochybňován při řešení sporů, u nichž jednou ze stran byl Mezinárodní olympijský výbor. „CAS bylo podsouváno, že jde spíše o správní rozhodnutí samotného MOV, než o skutečné „soudní“ rozhodování, protože CAS byl založen bez právní subjektivity. Nezabíval se tak dlouho nálepky mladšího bratra MOV.“⁶⁷ Podle čl. 6 původního znění Statutu CAS byl navíc prezident MOV z titulu své funkce zároveň prezidentem CAS.

Ohledně judikaturní činnosti CAS, tak např. Pauly zobecňuje, že ta „v různých pojednáních slouží jako ten či onen doklad o sportovním právu či o právu ve sportu, ačkoli tento „soud“ s ohledem na svůj zcela nepochybně soukromý charakter samozřejmě nemůže být dost dobře nadán precedenční pravomocí a mají-li některá jeho rozhodnutí normativní charakter, pak jedině toliko jako specifický para právní normativní akt.“⁶⁸

V případě projednávání dopingových kauz je odpovědnost sportovce za pozitivní dopingový nález stanovena podle Kodexu jako objektivní a liberační důvody lze uplatnit pouze ve výjimečných případech. Diskreční pravomoc CAS je značně omezena, může zpravidla tresty pouze zmírňovat, rušit je může pouze výjimečně.⁶⁹

Mezinárodní rada pro sportovní arbitráž (ICAS) byla založena roku 1994 s cílem zajistit nezávislost CAS na Mezinárodním olympijském výboru, zejména v případech, kdy je jednou ze stran řízení právě MOV. K založení ICAS přispěla **kauza Gundel**, kdy tento žokej

⁶⁶ STEHLÍK, Ondřej a STANĚK, Jan. 2012. COURT OF ARBITRATION FOR SPORT (CAS) – Předpoklady a východiska z hlediska rozhodčího řízení, sportovního práva a práva EU. *Acta Iuridica Olomucensia*. 7, 2012, 2/2012, str. 154.

⁶⁷ HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo*. Hledání rovnováhy mezi specifickou sportovní úpravou a platným právem. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2012. 87 s. ISBN 978-80-87439-07-4, str. 19.

⁶⁸ PAULY, Jan K. základním otázkám tzv. sportovního práva [online] *Právníké listy*. - Plzeň : Západočeská univerzita Plzeň. Právníká fakulta, 2018. - 2/2018, str. 12.

⁶⁹ STEHLÍK, Ondřej a STANĚK, Jan. 2012. COURT OF ARBITRATION FOR SPORT (CAS) – Předpoklady a východiska z hlediska rozhodčího řízení, sportovního práva a práva EU. *Acta Iuridica Olomucensia*. 7, 2012, 2/2012, str. 163.

podal k CAS odvolání proti sankcím Sportovní asociace jezdeckých sportů (FEI) z důvodu pozitivního dopingového nálezu u jeho koně. Když neuspěl u CAS, podal žalobu k Švýcarskému federálnímu tribunálu, ve které mimo jiné napadnul nezávislost a nestrannost CAS. Rozhodnutím z 15. 3. 1993 Švýcarský federální tribunál v této věci sice potvrdil CAS jako pravou a nestrannou sportovní arbitráž, ale zároveň upozornil na četná spojení mezi CAS a MOV, a to zejména díky úplnému financování CAS ze strany MOV a jeho kompetenci upravovat statut CAS. Tribunál považoval taková spojení za natolik závažná, že by měla být řešena otázka, týkající se příslušnosti CAS v řízeních, kdy je MOV jednou ze stran. Tribunál akcentoval nezbytnost větší nezávislosti CAS na MOV, a to jak po stránce finanční, tak organizační.⁷⁰

Rozsudek ve věci Gundel dal podnět k zásadní reformě Mezinárodní sportovní arbitráže. Ta se promítla zejména do úpravy statutů a regulací CAS tak, aby byly více efektivními a změnily strukturu CAS způsobem, který by zajistil úplnou nezávislost CAS na MOV. Další změny spočívaly ve vzniku dvou výše zmíněných útvarů, kterými jsou běžná a odvolací arbitráž. Nový koncept CAS poprvé prošel testem soudního přezkumu v řízení o odvolání proti verdiktu CAS v případě dvou ruských běžkařek na lyžích Larissi Lazutinové a Olgy Danilové, které i rozhodnutí CAS diskvalifikovalo ze zimních olympijských her v Salt Lake City v roce 2002. Švýcarský federální tribunál se velmi detailně zabýval současnou strukturou a organizací ICAS a CAS a dospěl k závěru, že je CAS nezávislou institucí ve vztahu k MOV.

6.1 Kauza Pechstein

K řešení sporů mezi sportovci a sportovními svazy, jejichž jsou členy, je uplatňován specifický systém, který představuje kombinaci prvků spolkového práva a arbitráže.⁷¹ Postavením mezinárodní arbitráže vedené u CAS v poslední době otřásla zejména kauza německé rychlobruslařky Claudie Pechstein.

Případ Claudie Pechstein coby několikanásobné mistryně Evropy i světa a olympijské vítězky se mimo jiné zapíše do historie boje proti dopingu tím, že se jedná o historicky první případ, kdy byl sportovci udělen trest na základě nepřímého důkazu o užívání nedovolené

⁷⁰ Rozsudek Švýcarského federálního tribunálu: věc ATF 119 II 271 Gundel proti FEI (ze dne 15. 3. 1993)

⁷¹ LISSE, Luděk. *Mezinárodní a národní sportovní arbitráž a její aktuální otázky* [Online] Epravo.cz, 26. listopadu 2018. [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <<https://www.epravo.cz/top/clanky/mezinarodni-a-narodni-sportovni-arbitraz-a-jeji-aktualni-otazniky-108438.html>>.

látky, nikoli na základě zjištění zakázané látky v těle. V odebraných krevních vzorcích byly v roce 2009 zjištěny nadměrné hodnoty retikulocytů, což svědčilo o nepovoleném krevním doping (EPO). Advokát Bubník, který v tomto případě zastupoval Mezinárodní bruslařskou unii, k tomu uvádí, že se jedná o kauzu, která má zásadní význam pro mezinárodní sport. Považuje ji za „test case“ z důvodu toho, že se jedná o první případ po novelizaci Světového antidopingového kodexu (platnost od ledna 2009), kdy byl sportovec obžalován z krevního doping pouze na základě nepřímých důkazů. „*Novelizace umožnila, aby za důkaz sloužily opakované krevní testy ukazující krevní profil sportovce. Vědělo se, že dopuje, ale nevědělo se, jak to dokázat.*“⁷² Disciplinární komise Mezinárodní bruslařské federace (ISU) jí z tohoto důvodu udělila trest spočívající ve dvouletém zákazu činnosti. Proti tomuto disciplinárnímu rozhodnutí podala Claudia Pechstein odvolání k CAS. Ten dvouletý zákaz činnosti potvrdil, a na základě následné žaloby na zrušení rozhodčího nálezu CAS i Švýcarský federální tribunál, který této žalobě nevyhověl, neboť rozhodčí nález neshledal v rozporu se švýcarským právem. Pechstein svou vinu popírala, ale odmítala se v průběhu řízení podrobit jakýmkoliv dalším krevním testům za účelem posouzení nezávislými znalci, aby byla vyloučena možnost, že se u ní jedná o krevní onemocnění či anomálii.

Claudia Pechstein rovněž využila v praxi nepříliš využívané možnosti, kterou jí obecně umožňuje národní (německé) spolkové právo bránit se proti rozhodnutí ISU (německé rychlobruslařské federace) i proti rozhodnutí CAS rovněž před německými soudy. V tomto řízení požadovala po ISU částku čtyři miliony eur jako náhradu škody. Žalobu postavila na tvrzení, že byla k souhlasu s pravomocí CAS donucena, a nebylo to z její svobodné vůle. Napadala rovněž CAS, že se nejedná o nezávislý a nestranný orgán z důvodu jeho ovládnutí MOV a sportovními organizacemi. Zemský soud v Mnichově v první instanci její žalobu odmítl z důvodu existence překážky „res iudicata“ vzhledem k platnému rozhodčímu nálezu CAS.⁷³ Ve svém rozhodnutí tento soud však poukazyval na neúčinnost rozhodčích smluv uzavřených mezi Pechstein a ISA z důvodu nedostatku svobodného projevu vůle. Tento nedostatek měla podle soudu Pechstein uplatnit již v řízení před CAS.

Na základě odvolání Pechstein proti rozsudku prvoinstančního soudu odvolací soud v Mnichově (Oberlandesgericht München) rozhodl ve druhé instanci tak, že rozhodčí doložka

⁷² BUBNÍK, Gerhardt. *Německé soudy Pechsteinové vyložené stranily, říká k obřímú případu sportovní arbitráže advokát Bubník* [Online] LIDOVKY.cz, 08. července 2019 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <<https://www.lidovky.cz/uzbyznysupravo-a-justice/nemecke-soudy-pechsteinoove-vylozene-stranily-rika-k-obrimu-pripadu-sportovni-arbitraze-advokat-bubnik/>>.

⁷³ Rozsudek č. Az O 28331/12, LG München I ze dne 26. února 2014.

ve prospěch CAS odporuje německému veřejnému antitrustovému právu, což je důvod její neplatnosti.⁷⁴ Rozhodnutí, které je na základě takto neplatné rozhodčí doložky vydáno, nelze podle tohoto soudu ve smyslu čl. V., odst. 2, písm. b) Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů uznat. Odvolací soud dále judikoval, že rozhodčí nález CAS a Švýcarského federálního tribunálu v této věci nebrání projednat ji německými soudy pro porušení německých právních předpisů vztahujících se k soutěžnímu právu. Tento soud dospěl k závěru, že díky dominantnímu vlivu sportovních organizací (ISU) je požadavek na řešení sporů před CAS ve strukturální nerovnováze s postavením sportovců a zpochybnil z těchto důvodů postavení CAS jako skutečného nezávislého rozhodčího soudu.

Věc se pak dostala na základě dovolání podaného ISU až k německému Spolkovému soudnímu dvoru (Bundesgerichtshof), který žalobu Pechstein jako nepřijatelnou odmítl, čímž se stala rozhodnutí předchozích dvou německých soudů irelevantními.⁷⁵ Ve zdůvodnění svého rozsudku Spolkový soudní dvůr mimo jiné potvrzuje CAS jako řádný rozhodčí soud podle německého práva a uznává zároveň platnost rozhodčí doložky mezi smluvními stranami. Dále judikuje, že přes dominantní postavení ISU se nejedná o jeho zneužití v případě podpisu rozhodčí doložky, na jejímž základě bude spory řešit CAS jakožto podmínku účasti sportovce na sportovních akcích. Soud považuje procesní předpisy CAS za dostatečnou záruku ochrany sportovců, jakož i kontrolu ze strany Švýcarského federálního tribunálu.

Skutečnost, že mohou obecné soudy přezkoumávat rozhodnutí CAS, vzbudila pozornost sportovní veřejnosti a verdikt Mnichovského odvolacího soudu. Pokud by zůstal v platnosti, mohl by mít pro systém sportovní arbitráže závažné důsledky, neboť jak uvádí Bubník: *„Každý sportovec by měl možnost se v dopingové věci obrátit na soudy ve své zemi, nebyla by zajištěna jednotnost v aplikaci a interpretaci Světového antidopingového kodexu a jednotnost sankcí. Mezinárodní systém boje proti dopingu by se prostě rozpadl.“*⁷⁶

⁷⁴ Rozsudek č. Az. U 1110/14 Kart, OLG München ze dne 15. ledna 2015.

⁷⁵ Rozsudek BGH München KZR 6/15 ze dne 7. června 2015. Dostupné též z: <http://juris.bundesgerichtshof.de>

⁷⁶ BUBNÍK, Gerhardt. *Německé soudy Pechsteinové vyloženy stranily, říká k obřímú případu sportovní arbitráže advokát Bubník* [Online] LIDOVKY.cz, 08. července 2019 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <https://www.lidovky.cz/ubyznysupravo-a-justice/nemecke-soudy-pechsteinoove-vylozene-stranily-rika-k-obrimu-pripadu-sportovni-arbitraze-advokat-bubnik/>.

6.2 CAS pohledem judikatury Evropského soudu pro lidská práva

Claudia Pechstein se rovněž bránila po jiné linii a dovolávala se svých práv u Evropského soudu pro lidská práva (ESLP), a to ve smyslu čl. 6 Evropské úmluvy o lidských právech ((EÚLP) práva na spravedlivý proces, a to zejména práva na nestranný a nezávislý soud (podobně jako rumunský fotbalista Adrian Mutu). Napadala jak strukturální závislost CAS, tak to, že jednání probíhalo neveřejně. Jednalo se o první případ, kdy se ESLP zabýval mezinárodní sportovní arbitrází. Příklad rumunského fotbalisty **Adriana Mutua**, přestože se rovněž jedná o dopingovou kauzu, má poněkud jinou podstatu, kterou je zaplacení kompenzace za neoprávněné předčasné ukončení smlouvy, které se dovolával anglický klub Chelsea proti Mutuovi, a následně též proti fotbalovým klubům Livorno a Juventus Turín.

Chelsea koupila fotbalistu Mutua v roce 2003 z FC Parma za částku 22,5 milionů eur a uzavřela s ním kontrakt na pětileté působení. V říjnu roku 2004 byl Mutu pozitivně testován na požití kokainu. Vzhledem k tomu, že se jedná o zakázanou látku podle Kodexu WADA, vyhodnotila to Chelsea jako hrubé porušení smlouvy, a smlouvu s Mutuem z tohoto důvodu ukončila předčasně po 15 měsících. Anglická fotbalová asociace Mutuovi uložila v disciplinárním řízení sedmiměsíční zákaz činnosti (tomu byl následně Disciplinárním výborem FIFA přiznán celosvětový účinek), a navíc dostal pokutu ve výši dvacet tisíc liber. K tomu Chelsea požadovala po Mutuovi zaplacení kompenzace za neoprávněné předčasné ukončení smlouvy. Mutu se nebránil proti rozhodnutí o udělení trestu za doping, který přiznal, ale proti výpovědi smlouvy ze strany Chelsea a proti jí požadované kompenzaci. Tu napadl nejprve u anglických fotbalových orgánů, a když neuspěl, obrátil se na CAS. V arbitrážním řízení sice požití kokainu přiznal, jakož i to, že tím závažně porušil své smluvní povinnosti, ale dovolával se toho, že pravidla FIFA o statusu a přestupech hráčů by měla být aplikovatelná pouze v případech, kdy hráč předčasně ukončí smlouvu v případě jeho přestupu do jiného klubu. CAS jeho odvolání zamítnul s konstatováním, že znění předpisů FIFA o statusu a přestupech hráčů nedává žádnou oporu k tomu, aby bylo rozlišováno mezi hráčem, který neoprávněně ukončil smlouvu z důvodu přestupu do jiného klubu, či z jiných důvodů.

Mutu se následně proti rozhodnutí CAS odvolal i k Švýcarskému federálnímu tribunálu, kde argumentoval, že je rozhodnutí CAS neslučitelné s veřejnou politikou Švýcarska podle švýcarského zákona o mezinárodním právu soukromém. Dále poukazoval na porušení svých osobnostních práv a principů lidské důstojnosti, a rovněž tvrdil, že bylo zasaženo do jeho finanční budoucnosti a ekonomické svobody. Poukazoval též na podobnost s případem

Bosman, který se týkal se porušení unijní svobody pohybu osob.⁷⁷ Švýcarský tribunál jeho odvolání zamítnul a jeho argumenty nepřijal. Neshledal ani podobnost s případem Bosman, i když Mutu byl v odlišné situaci a nikdo mu nebránil uzavřít po ukončení smlouvy v Chelsea smlouvu s jiným klubem. V červenci roku 2010 se Mutu obrátil na ESDL se stížností proti Švýcarsku, které podle jeho názoru nedostatečně zajistilo ochranu jeho práv zajištěných EÚLP. Zejména uvádí porušení práva na spravedlivý proces, když napadá nezávislost a nestrannost CAS, právo na respektování soukromého a rodinného života, a dokonce na zákaz otroctví (z důvodu výše dluhu) aj.

ESLP ve věci Mutu a Pechstein proti Švýcarsku dne 2. 10. 2018 č. rozhodnutí 40575/10 rozhodl, že „*Rozhodčí soud pro sport je nezávislý a nestranný soud zřízený zákonem a že řízení před ním v zásadě splňuje požadavky na spravedlivý proces, zaručeného čl. 6 Úmluvy. Současně dospěl k jednomyslnému závěru o porušení čl. 6 Úmluvy tím, že žalovaný stát stěžovatelce nezaručil právo na veřejné projednání jejího případu před uvedeným rozhodčím soudem.*“⁷⁸ Evropský soud pro lidská práva ve svém verdiktu (i když ne jednomyslném) implicitně uznal pravomoc CAS ohledně rozhodování sporů v oblasti dopingu (i jiných agendách) a neshledal protiprávním proces vedení arbitráže před CAS uzavřený seznam rozhodců, oprávněných příslušné případy rozhodovat. Jedním ze zásadních důsledků této kauzy je skutečnost, že se ani mezinárodní nestátní rozhodčí orgán CAS nevyhnul jurisdikci ESLP a požadavkům, které EÚLP vyžaduje pro spravedlivý proces. Ve světle tohoto rozhodnutí by zřejmě měla řízení před CAS nadále probíhat veřejně.⁷⁹ Další námitky Adriana Mutua ohledně porušení dalších práv jako je právo na ochranu vlastnictví, právo na ochranu soukromého života a zákazu nucených a povinných prací byly ze strany ESLP z důvodu zjevné nepodloženosti zamítnuty.

⁷⁷ Rozsudek ESD: Věc C-415/93 Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL and Others vs Jean-Marc Bosman and Others (Předběžné rozhodnutí z 15. prosince 1995).

⁷⁸ Rozsudek ESLP: Věc Mutu a Pechstein proti Švýcarsku (dne 2. 10. 2018 č. rozhodnutí 40575/10).

⁷⁹ LISSE Luděk *Mezinárodní a národní sportovní arbitráž a její aktuální otazníky* [Online] Epravo.cz, 26. prosince 2018 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/mezinarodni-a-narodni-sportovni-arbitraz-a-jeji-aktualni-otazniky-108438.html>>.

7 Doping v prostoru Evropské Unie

Boj proti dopingu je nutno pojímat rovněž z aspektu Evropské unie a jejího Soudního dvora EU (SDEU), jehož judikaturu pro přístup EU ke sportovnímu prostředí lze považovat za klíčovou. Oblast dopingu či jiných oblastí sportovního práva je však předmětem řízení před SDEU pouze v souvislosti s jinou (unijním právem chráněnou) problematikou, jako je ochrana volného pohybu osob či ochrana hospodářské soutěže, což jsou instituty zakotvené ve Smlouvě o fungování Evropské unie (SFEU).

Komise EU postupuje při posuzování souladu sportovních předpisů se soutěžními ustanoveními unijního práva, a to zejména s články 101 a 102 SFEU tak, že předně zjišťuje, zda je sportovní asociace (organizace) podnikem či sdružením podniků ve smyslu článků 101 a 102 SFEU. Zde platí, že sportovní asociace je podnikem (či sdružením podniků), pokud sama vykonává hospodářskou aktivitu (tou může být např. prodej vysílacích práv). Dalším krokem je posuzování, zda daný sportovní předpis (pravidlo) omezuje soutěž ve smyslu čl. 101 SFEU, nebo zda zakládá zneužití dominantního postavení podle čl. 102 SFEU. Třetím krokem je určení, zda došlo danými předpisy k ovlivnění trhu mezi členskými státy. Posledním krokem je posuzování, zda předpis (pravidlo) nespadá pod výjimku uvedenou v čl. 101 odst. 3 SFEU.⁸⁰

7.1 Vývoj judikatury SDEU

Sportovní činnost je do jisté míry regulována evropským právem, neboť vzhledem k současné komercializaci (především profesionálního) sportu nemůže být pochyb o tom, že sport je hospodářskou činností, která obecně takové regulaci podléhá.

Dřívější rozhodovací praxe Evropského soudního dvora (ESD) byla v projednávaných případech ze sportovní oblasti založena na předpokladu, že je komunitární právo na sportovní oblast aplikovatelné pouze tehdy, pokud se jedná o hospodářskou činnost. Tento závěr následně potvrzují zejména rozhodnutí ve věci *Bosman*.⁸¹ Taková rozhodnutí se však zásadně vztahovala k použití ustanovení primárních smluv týkajících se volného pohybu osob či

⁸⁰ JANÁK Jiří. *Aplikace soutěžního práva ve sportovní oblasti* [Online] // epravo.cz. - 2012. - <https://www.epravo.cz/top/clanky/aplikace-soutezniho-prava-ve-sportovni-oblasti-86341.html>.

⁸¹ Rozsudek ESD: Věc C-415/93 *Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL and Others vs Jean-Marc Bosman and Others* (Předběžné rozhodnutí z 15. prosince 1995).

služeb. Teprve až v případě rozhodnutí ve věci Meca-Medina⁸² došlo ze strany Evropského soudního dvora poprvé k přímé aplikaci soutěžně právních ustanovení čl. 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství (SES) na sportovní předpisy.

Ve svých prvních rozhodnutích Soudní dvůr EU (ESD) akcentuje, že působnost evropského práva se vztahuje na sport pouze ve smyslu ekonomické aktivity. Naproti tomu Evropská komise zdůrazňuje spíše sociální neekonomický aspekt sportu. V souvislosti s přijetím Lisabonské smlouvy v roce 2009 začala v oblasti sportu nabývat na významu rovněž činnost Evropského parlamentu a Rady EU, které jsou na základě čl. 165 SFEU⁸³ zmocněny přijímat podpůrná opatření a doporučení. Do přijetí Lisabonské smlouvy sport v zakládajících smlouvách nijak zakotven nebyl a EU v této oblasti nedisponovala žádnými pravomocemi.

Někteří sportovci (občané zemí EU) se začali svých práv vůči sportovním organizacím domáhat na základě tzv. přímého účinku zakladatelských smluv EU a jiných norem.⁸⁴ Především se jednalo o sportovce, kteří poukazovali na rozpor mezi interními pravidly sportovních asociací a ustanovením zakládajících smluv o volném pohybu osob či hospodářské soutěže. Svá práva uplatňovali u vnitrostátních soudů, které mají povinnost evropské právo aplikovat. V případě, že mají obecné vnitrostátní soudy nejasnosti ohledně výkladu zakládajících smluv EU, mohou se obrátit na SDEU podáním tzv. předběžné otázky.⁸⁵ Díky předběžným otázkám měl SDEU klíčovou roli při určování míry ingerence evropského práva do sportovních norem.⁸⁶ Jako příklad je možno uvést zejména případy Walrave⁸⁷ či Bosman.⁸⁸

Případ Bosman je příkladem vlivu evropského práva na vývoj sportovních pravidel, kdy muselo dojít ke změně přestupových pravidel ve fotbalu a rozšíření zaměstnaneckých práv

⁸² Rozsudek ESD: Věc T-313/02 David Meca-Medina a Igor Majcen v. Komise Evropských společenství. (Rozsudek Soudu (čtvrtého senátu) ze dne 30. září 2004).

⁸³ Srov. kap. 6. 3. této práce.

⁸⁴ Na základě principu přímého účinku (deklarovaném poprvé v rozsudku SD ve věci Van Gend a Loos č. 26-62 ze dne 5.2.1963) je přiznáno fyzickým i právníckým osobám dovolat se svých práv ze zakládajících smluv a jiných právních norem evropského práva před národními soudy členských zemí. Přímý účinek je rozlišován jako horizontální (jednotlivec vůči jednotlivci) a vertikální (jednotlivec vůči státnímu orgánu).

⁸⁵ O takových předběžných otázkách rozhoduje SDEU v předběžném řízení podle čl. 267 SFEU.

⁸⁶ KAŠŠÁK, Rastislav. *Súdny dvor Európskej únie a šport* [Online] Epi.sk, 2018 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <<https://www.epi.sk>>.

⁸⁷ Rozsudek ESD: Věc 36-74 B.N.O. Walrave, L.J.N. Koch proti Association Union cycliste internationale, Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie a Federación Española Ciclismo. (Rozhodnutí ESD ze dne 12. prosince 1974) Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce: Arrondissementsrechtbank Utrecht - Nizozemsko.

⁸⁸ Rozsudek ESD: Věc C-415/93 Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL and Others vs Jean-Marc Bosman and Others (Předběžné rozhodnutí z 15. prosince 1995).

profesionálních fotbalistů. Hlavní význam tohoto případu tkví v tom, že si sportovní organizace začaly více uvědomovat autoritu SDEU (dříve ESD) a nadále tak při tvorbě sportovních norem je nezbytné zohledňovat též právo EU.

Mimo tento způsob někteří sportovci využili jinou cestu k dosažení svých práv, a to podáním žaloby na neplatnost aktu orgánu Evropské unie podle čl. 263 SFEU, kterou lze napadnout směrnici, nařízení, rozhodnutí či aktu (za předpokladu že je žalobce jeho adresátem nebo se jej přímo týká) orgánů EU. Tímto způsobem se domáhali svých práv např. plavci Meca-Medina a Majcen.

Posuzování ESD (později SDEU), zda sport spadá pod působnost evropského práva, prošlo v čase značným vývojem. V případech, jako je Walrave⁸⁹, soud rozlišoval, zda se jedná o sportovní pravidla ekonomická či neekonomická s tím, že evropskému právu podléhají pouze pravidla a sportovní aktivity s ekonomickými důsledky a jsou z něj vyloučena čistě sportovní pravidla.

7.2 Význam případu Meca-Medina a Majcen

Případ Meca-Medina a Majcen je v judikatuře ESD průlomový v tom, že je použita nová metoda posuzování všech sportovních pravidel, a to až ekonomických či neekonomických s ohledem na jejich soulad s právními předpisy EU. Jedná se o tzv. „test proporcionality“, na jehož základě je v případě rozporu evropských pravidel s evropským právem je zapotřebí brát v úvahu jejich proporcionalitu vzhledem k zachování některých mimoekonomických cílů daného sportu. Výchozím bodem každého rozhodnutí ESD bylo zjišťování, zda se předmět sporu týká sportovní věci, kterou lze zároveň považovat za činnost ekonomickou. Právě z tohoto důvodu je nutno považovat rozhodnutí ESD ve věci Meca-Medina a Majcen proti Komisi za určitý průlom v evropské sportovní jurisdikci. ESD zde vyjádřil názor na právní povahu dopingových sankcí a Evropské unie na antidopingová pravidla a předpisy mezinárodních sportovních organizací.

Kauza Meca-Medina a Majcen se týká plavců, kterým byl na základě pozitivního dopingového testu v těle zjištěn nedovolený prostředek nandrolon na mistrovství světa v roce 1999. V disciplinárním řízení před Mezinárodní plaveckou organizací (FINA) jim byl udělen zákaz účastnit se dalších závodů na dobu čtyř let, a to na základě zásady objektivní

⁸⁹ Rozsudek ESD: Věc 36-74 B.N.O. Walrave, L.J.N. Koch proti Association Union cycliste internationale, Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie a Federación Española Ciclismo. (Rozhodnutí ESD ze dne 12. prosince 1974) Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce: Arrondissementsrechtbank Utrecht - Nizozemsko.

odpovědnosti. Proti tomuto verdiktu se odvolali k CAS s argumentací, že se nandrolon se dostal do jejich organismu z kontaminovaného masa. CAS jejich argumenty shledal pouze jako polehčující okolnost a trest jim byl zmírněn na dva roky. Nicméně usoudil, že se nejedná o liberační důvod, a že na základě objektivní odpovědnosti se provinili. Poměrně překvapivým byl následující postup obou plavců, kteří nevyužili možnosti odvolat se proti verdiktu CAS k Švýcarskému federálnímu tribunálu, ale rozhodli se svá práva uplatňovat u orgánů EU napadením antidopingových pravidel pro jejich nesoulad s komunitárním právem.

Plavci Meca-Medina a Majcen napadli MOV a Mezinárodní federaci plavání (FINA) před Evropskou komisí s tím, že jsou některé jejich předpisy i některé zvyklosti týkající se kontroly dopingu neslučitelné s pravidly Společenství v oblasti hospodářské soutěže a volného pohybu služeb. Napadali rovněž princip objektivní odpovědnosti a nezávislost CAS. Poukazovali na to, že v souvislosti s jejich případem byly porušeny čl. 49, 81 a 82 SES (nyní čl. 56, 101 a 102 SFEU). Komise Evropských společenství svým rozhodnutím č. COMP/38158 – Meca-Medina a Majcen v. MOV ze dne 1. srpna 2002 jejich stížnost zamítla s tím, že problematika nespadá pod úpravu hospodářské soutěže v čl. 81 a čl. 82 SES.

Proti rozhodnutí Komise se oba plavci odvolali k ESD. Soud první instance na rozdíl od Komise, která použila jak kritéria rozsudku Walrave, tak i Wouters, judikoval v souladu s rozsudkem Walrave, že antidopingová pravidla se týkají pouze sportovní činnosti, a že vzhledem k tomu, že tato pravidla nejsou směřována k dosažení hospodářského účelu, nespádají do oblasti působnosti unijního soutěžního práva (článek 81 SEU) nebo do ustanovení chránícího svobodu poskytování služeb (článek 49 a následující články Smlouvy o EU)⁹⁰ a jejich žalobu zamítnul.⁹¹

Meca-Medina i Majcen proti tomuto rozsudku podali kasační opravný prostředek, kterým se domáhali zrušení výše citovaného rozsudku prvního stupně. Soudní dvůr opustil v tomto případě metody použité v případě Walrave a konstatoval, že antidopingová pravidla je nutno považovat za rozhodnutí sdružení podniků podle čl. 101 odst. vnitřního trhu Unie, protože jsou omluvitelné legitimním cílem. Omezení je nezbytné k řádnému průběhu sportovní soutěže, protože zajišťuje sportovní soutěžení. ESD uvedl, že kompatibilita každého

⁹⁰ KEDZIOR Magdalena Effects of the EU Anti-Doping Laws and Politics for the International and Domestic Sports Law in Member States [Článek] // The International Sports Law Journal. - 1-2/2007. - stránky 111-113.

⁹¹ Rozsudek Soudu prvního stupně Evropských společenství ze dne 30. září 2004, Meca-Medina a Majcen v. Komise (T-313/02).

sportovního pravidla se soutěžním právem EU by měla být posuzována případ od případu, aby se stanovilo, zda tato pravidla porušují soutěžní právo EU či nikoliv.⁹²

Ve svém konečném rozhodnutí tak ESD rozhodl, že pokud daná sportovní činnost spadá do oblasti působnosti ustanovení SEU, podmínky, za nichž je tato činnost vykonávána, musí brát na vědomí požadavky práva EÚ, a to zejména týkajících se volného pohybu osob či svobodné soutěže.

Ve věci Meca-Medina ESD zastával obecný názor, že antidopingová ustanovení stanovená sportovními organizacemi a ustanovení soutěžního práva SEU patří do dvou různých právních systémů. Současně soud rozhodl, že ve své podstatě antidopingová ustanovení neomezují svobodu pohybu osob, protože jako takové řeší pouze sportovní problémy a nemají nic společného s ekonomickou aktivitou. ESD však zaznamenal možnou korelaci mezi antidopingovými ustanoveními a evropským protimonopolním zákonem.

Soudní dvůr žalobu obou plavců zamítnul, neboť mimo jiné též konstatoval, že: *„Vzhledem k tomu, že se zákaz dopingů opírá o úvahy čistě sportovní povahy, a nespočívá tedy s hospodářskými úvahami, pravidla pro boj proti dopingům stanovená sportovními organizacemi nespádají do rozsahu působnosti ustanovení Smlouvy o hospodářských svobodách, a zejména článků 49 ES, 81 ES a 82 ES.“*⁹³

V odůvodnění svého rozsudku dále ESD uvedl, že: *„Represivní charakter antidopingových předpisů a váha příslušné sankce v případě porušení těchto předpisů mohou negativně ovlivnit hospodářskou soutěž, protože pokud se tyto sankce ukážou neodůvodněné, mohlo by to vést k neoprávněnému vyloučení sportovce od sportovních soutěží, čímž se narušují podmínky nutné pro vykonávání určité činnosti.“*⁹⁴ ESD tak výslovně prohlásil, že diskvalifikace související s dopingem, která porušuje zásadu proporcionality, příliš přísná sankce nebo chybné posouzení sankcionovaných dopingových případů by představovalo porušení práva EU v oblasti hospodářské soutěže.⁹⁵

Z výše popsanych případů a vzhledem ke skutečnosti, že ve sportovní oblasti neexistuje sekundární unijní právo, určité limity v oblasti regulace sportu obecně, nejen v oblasti dopingových pravidel sportovním organizacím ohledně aplikace jejich vlastních

⁹² KAŠŠÁK, Rastislav. *Súdny dvor Európskej únie a šport* [Online] Epi.sk, 2018 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <<https://www.epi.sk>>.

⁹³ Rozsudek ESD: Věc T-313/02 David Meca-Medina a Igor Majcen v. Komise Evropských společenství.(Rozsudek ze dne 30. září 2004).

⁹⁴ Rozsudek ESD: Věc T-313/02 David Meca-Medina a Igor Majcen v. Komise Evropských společenství.(Rozsudek ze dne 30. září 2004).

⁹⁵ KEDZIOR, Magdalena. Effects of the EU Anti-Doping Laws and Politics for the International and Domestic Sports Law in Member States [Online] *The International Sports Law Journal*. 1-2/2007, str. 111-113.

soukromoprávních pravidel, mohou být nastaveny zejména ze strany soudních orgánů. Dle mého názoru Evropská unie vzhledem ke zmíněnému čl. 165 SFEU, který stanoví právní rámec pro podporu sportu v rámci EU, může podporovat a doplňovat aktivity členských států v oblasti sportu, vyvíjet koordinační činnost na evropské úrovni (včetně společného postupu při jednáních s WADA), přijímat usnesení a politická doporučení (na úrovni ministrů odpovídajících za sport) a přijímat podpůrná opatření (např. sportovní kapitola programu Erasmus+). Nemůže však zasahovat do autonomie sportovních organizací a suverenity členských zemí v oblasti sportu. Myslím si, že Evropská unie se tak stává jakýmsi pomocným prostorem, který může jak kladně, tak záporně ovlivňovat svět sportu, v našem případě prostor boje proti dopingu.

Z dosavadní judikatury SDEU (ESD) vyplývá, že jsou ze strany soudních orgánů sportovní pravidla omezována (např. případ Bosman) v případech, kdy se jedná o nutnost upřednostnit jiné základní zásady, jako je např. volný pohyb osob.

Co se týká současného systému boje proti dopingu založeném na programu WADA a jejím Světovém antidopingovém kodexu, jakož i dosavadní rozhodovací praxi CAS, tak lze obecně říci, že po reformě má zatím ze strany evropských soudů respektovanou a pevnou pozici a antidopingová pravidla i CAS jsou soudy akceptována. To dokládají zejména i v této práci popsané a zhodnocené případy Pechstein a Meca-Medina a Majcen, které dle mého názoru ovlivňovaly evropský prostor boje proti dopingu a pomáhaly vytvářet právní řád boje proti dopingu, a to buď to v celoevropském měřítku, nebo v otázkách, které spadají do působnosti Evropské unie. Závěrem je třeba zmínit i postoj Evropského soudu pro lidská práva. Ten se k současnému antidopingovému systému vyjádřil mimo jiné v případě Fédération Naationale des Syndicats Sportifs (FNASS) a další proti Francii), kde uvedl, že *„postupná výstavba antidopingových programů vedla k vytvoření mezinárodního právního rámce, jehož hlavním nástrojem byl Světový antidopingový kodex. Též uvedl, že spolupráce mezi Radou Evropy a Světovou antidopingovou agenturou inklinovala k větší harmonizaci antidopingových pravidel jak v rámci Evropské unie, tak i mimo ni.“*⁹⁶

V každém případě případ Pechstein naznačil, že současně nastaveným antidopingovým systémem mohou v budoucnu otrást jednotlivé národní soudy.

⁹⁶ Rozsudek ESLP Věc:Fédération Naationale des Syndicats Sportifs (FNASS) a další proti Francii (stížnosti č. 48151/11 a 77769/13 ze dne 18. 1. 2018).

8 Současné trendy v dopingů ve sportu

V kontextu řešené problematiky diplomové práce je nutné zmínit moderní trendy, na které musí reagovat současný i budoucí právní vývoj. S tímto souvisí i moderní trendy v oblasti dopingů ve sportu, které se následně musí projevit v právní oblasti. Genový doping, jako je použití látek nebo technik k manipulaci s buňkami nebo geny za účelem zlepšení sportovního výkonu, je jedním z moderních trendů v současném dopingů z hlediska sportu i evropského a mezinárodního práva. Od druhé poloviny 20. století tvoří manipulace s lidskými geny důležitou oblast biomedicínského výzkumu, přičemž velké úsilí se zaměřuje zejména na zdokonalení genové terapie pro léčbu nemocí, jako je cystická fibróza a anémie. Na počátku 21. století se však členové mezinárodní sportovní komunity začali obávat, že sportovci, kteří chtějí získat fyzickou výhodu v soutěži, budou genovou terapii a podobné technologie zneužívat. V roce 2003, ačkoli nebylo známo, že by nějací sportovci experimentovali s genovým dopingem, Světová antidopingová agentura, která reguluje používání látek ve sportu, zařadila přenos buněk, DNA nebo RNA a používání všech ostatních látek měnících geny, biologických nebo farmakologických, na seznam zakázaných látek a metod. V kontextu práva a sportu je problém genového dopingů stále tématem i rámcem pro budoucí právní vývoj.⁹⁷

Jedním z příkladů genové terapie s potenciálem dopingů ve sportu je Repoxygen, který byl původně vyvinut pro léčbu anémie, ale nikdy nebyl testován na lidech. Repoxygen se skládá z úseku DNA, který je navržen tak, aby stimuloval syntézu erythropoetinu, hormonu normálně produkovaného a uvolňovaného ledvinami, který působí na kostní dřev a zvyšuje produkci červených krvinek (erytrocytů). DNA je zabalena ve virovém přenosovém systému, který umožňuje přenos cizí DNA do hostitelských buněk, kde se integruje do jejich vlastní DNA. Vložený gen pak dává buňkám pokyn k syntéze erythropoetinu. Zvýšený počet červených krvinek zvyšuje schopnost krve přenášet kyslík, což následně zlepšuje aerobní kapacitu. Kromě genu pro erythropoetin byly jako možné cíle manipulace identifikovány i další geny, včetně genů kódujících inzulinu podobný růstový faktor 1, lidský růstový hormon, fosfoenolpyruvátcarboxykinázu a peroxizomový proliferátorem aktivovaný receptor Delta. Zatímco genové terapie, jako je Repoxygen, lze pravděpodobně odhalit pomocí sekvenování DNA podezřelých ze zneužití, jiné látky a techniky používané k manipulaci s geny nemusí být

⁹⁷ *The challenge of regulating doping and non-doping 'performance-enhancing strategies' in elite sports: Goh, Chui Ling* [online]. International Sports Law Journal: International Sports Law Journal, 2021 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1007/S40318-021-00183-1.

snadno odlišitelné od látek, které se v těle vyskytují přirozeně. Je to také problém současného vztahu dopingů ve sportu a práva.⁹⁸

Některé aspekty genové terapie, včetně genetické manipulace a selekce, výzkumu embryonálních tkání a pokusů na lidských subjektech, vyvolávají etické kontroverze a obavy o bezpečnost. Některé námitky proti genové terapii vycházejí z názoru, že člověk by si neměl zahrávat s lidskými jednotlivci a zasahovat do přirozeného řádu života jednotlivců. Jiní odborníci a akademické studie naopak tvrdí, že genetické inženýrství může být ospravedlnitelné, pokud je v souladu s cíli Boha jako Stvořitele. Někteří kritici se obávají zejména bezpečnosti zárodečné genové terapie, protože případné poškození způsobené takovou léčbou by se mohlo přenést na další generace. Přínosy by se však také přenášely po neomezenou dobu. Objevily se také obavy, že použití somatické genové terapie může ovlivnit zárodečné buňky. Ačkoli bylo zaznamenáno úspěšné použití somatické genové terapie, klinické studie odhalily rizika. V roce 1999 zemřel americký teenager Jesse Gelsinger poté, co se zúčastnil studie genové terapie. V roce 2000 vědci ve Francii oznámili, že úspěšně použili genovou terapii k léčbě kojenců, kteří trpěli X-vázaným SCID (XSCID; dědičná porucha, která postihuje muže). Vědci léčili 11 pacientů, z nichž u dvou se později vyvinulo onemocnění podobné leukémii. Tyto výsledky poukazují na obtíže, které se předpokládají při použití virových vektorů v somatické genové terapii. Přestože jsou viry, které se používají jako vektory, deaktivovány tak, že se nemohou replikovat, mohou pacienti trpět imunitní reakcí.⁹⁹

Další obava spojená s genovou terapií spočívá v tom, že představuje určitou formu eugeniky, jejímž cílem je zlepšit budoucí generace prostřednictvím selekce požadovaných vlastností. Zatímco někteří tvrdí, že genová terapie je eugenická, jiní tvrdí, že se jedná o léčbu, kterou lze přijmout, aby se zabránilo postižení. Podle jiných takový pohled na genovou terapii legitimizuje tzv. lékařský model postižení (v němž je postižení považováno za individuální problém, který je třeba vyřešit pomocí léků) a vzbuzuje naděje lidí na nové léčebné postupy, které se možná nikdy neuskuteční. Krevní doping, nazývaný také indukovaná erytrocytemie, je použití látek nebo technik, které zvyšují počet cirkulujících červených krvinek (erytrocytů) nebo schopnost krve přenášet kyslík za účelem zlepšení lidského výkonu. Ačkoli se terapie, jako je transfuze krve a podávání léků zvyšujících tvorbu

⁹⁸ *Gene doping in sports: Unal, M; Unal, D.O.* [online]. Sports Medicine: Sports Medicine, 2014 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.2165/00007256-200434060-00002.

⁹⁹ *Gene doping in sports: Unal, M; Unal, D.O.* [online]. Sports Medicine: Sports Medicine, 2014 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.2165/00007256-200434060-00002.

červených krvinek, běžně používají při léčbě různých onemocnění, od anémie po rakovinu, stále častěji je zneužívají sportovci jako způsob, jak zvýšit hmotnost červených krvinek, což zlepšuje aerobní kapacitu. Krevní doping používají sportovci v různých vytrvalostních sportech, včetně plavání, cyklistiky a lyžování. Sportovci v jiných sportech mohou používat injekce plazmy k urychlení fyzické regenerace mezi soutěžení; někteří to považují za formu krevního dopingu.

Erytropoetin, syntetické nosiče kyslíku a krevní transfuze, jsou nejběžnější látky a techniky používané při krevním dopingu. Erytropoetin je hormon přirozeně produkován ledvinami, který putuje do kostní dřeně, kde stimuluje tvorbu červených krvinek. V 80. letech 20. století se po zavedení rekombinantního erytropoetinu – který byl vyvinut pro léčebné účely – rozšířilo zneužívání tohoto hormonu mezi sportovci. Přestože bylo užívání hormonu v profesionálním sportu v roce 1990 zakázáno, jeho zneužívání pokračovalo, a to částečně proto, že bylo obtížně odhalitelné. Na počátku 21. století se řada vysloužilých jezdců Tour de France přiznala, že v 90. letech 20. století erytropoetin zneužívali. Mezi nimi byl i známý dánský cyklista Bjarne Riis, který hormon užíval, když v roce 1996 vyhrál Tour de France.¹⁰⁰

Test na detekci erytropoetinu byl zaveden na olympijských hrách v Sydney v roce 2000. Rostoucí snahy o zvýšení spravedlnosti ve sportu a o odrazení sportovců od zneužívání návykových látek vedly k následnému a úspěšnému používání testu na dalších mezinárodních sportovních soutěžích. Navzdory schopnosti úředníků odhalit hormon však zůstal hojně zneužíván a novější formy, a to například kontinuální aktivátor receptoru erytropoetinu (CERA), který byl vyvinut pro osoby trpící onemocněním ledvin, zpochybnil stávající detekční technologie. V roce 2008 byl CERA poprvé detekován u cyklistů, kteří se účastnili Tour de France. Dále byl zjištěn u tří atletů, dvou cyklistů a jednoho vzpěrače, kteří soutěžili na olympijských hrách v Pekingu v roce 2008. Mezi další metody používané ke zvýšení fyziologické produkce erytropoetinu patří podávání chloridu kobaltnatého, který zvyšuje transkripci genu pro erytropoetin. Jelikož tento postup zahrnuje manipulaci s genetickým prvkem, je některými považován za formu genového dopingu.¹⁰¹

Mezi syntetické nosiče kyslíku patří perfluoro-uhlovodíky a nosiče kyslíku na bázi hemoglobinu. Tyto látky účinně přenášejí a dodávají kyslík do tkání a byly zkoumány jako

¹⁰⁰ *Development of doping in sports: Overview and analysis: Mazzeo, F.; Altavilla, G.; D'elia, F.; Raiola, G.* [online]. Journal of Physical Education and Sport: Journal of Physical Education and Sport, 2018 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.7752/JPES.2018.03244.

¹⁰¹ *The challenge of regulating doping and non-doping 'performance-enhancing strategies' in elite sports: Goh, Chui Ling* [online]. International Sports Law Journal: International Sports Law Journal, 2021 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1007/S40318-021-00183-1.

nosiče kyslíku v produktech nahrazujících krev pro účely, jako je nouzová transfuze krve. Syntetické nosiče kyslíku si oblíbili také sportovci, ačkoli je jejich používání spojeno s rizikem nežádoucích kardiovaskulárních příhod, včetně infarktu myokardu (srdečního infarktu) a mrtvice. Krevní transfuze zvyšuje schopnost krve přenášet kyslík zvýšením počtu a koncentrace červených krvinek. Při krevním dopingů lze použít autologní transfuzi, při níž se používá vlastní odebraná a skladovaná krev, nebo homologní transfuzi, při níž se používá krev od kompatibilního dárce. Přestože transfuzi zneužívají sportovci již od 70. let 20. století, lze odhalit pouze homologní doping. První test na odhalení homologní transfuze byl zaveden na olympijských hrách v Aténách v roce 2004. Kromě rizik běžně spojených s transfuzí krve, jako je přenos infekčního agens na příjemce, se u sportovců mohou vyskytnout také vedlejší účinky, jako je mrtvice a jiné akutní kardiovaskulární problémy způsobené nadměrným množstvím cirkulujících červených krvinek.¹⁰²

Z výše popsaného a dle mého názoru se krevní doping stává novodobou pandořinou skříňkou v oblasti boje proti dopingů. Krevní doping je sice zakázán Světovou antidopingovou agenturou, která dohlíží na Světový antidopingový kodex, soubor předpisů upravujících užívání drog ve sportu, který byl zaveden v roce 2004¹⁰³ a byl přijat různými mezinárodními sportovními organizacemi včetně Mezinárodního olympijského výboru. Je nutné, aby se jeho práce nezastavila. Chemie s biologií ovlivňují výkony a právo musí dle mého názoru reagovat a urychleně se v oblasti sportu vyvíjet.

¹⁰² *The challenge of regulating doping and non-doping 'performance-enhancing strategies' in elite sports: Goh, Chui Ling* [online]. *International Sports Law Journal: International Sports Law Journal*, 2021 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1007/S40318-021-00183-1.

¹⁰³ *Development of doping in sports: Overview and analysis: Mazzeo, F.; Altavilla, G.; D'elia, F.; Raiola, G.* [online]. *Journal of Physical Education and Sport: Journal of Physical Education and Sport*, 2018 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.7752/JPES.2018.03244

Závěr

Závěrem diplomové práce je možné uvést, že stanovený cíl diplomové práce a jeho jednotlivé dílčí části byly v jednotlivých předchozích kapitolách splněny. V úvodu textu byly stanoveny následující hypotézy:

- Nová, transparentní a jednoduše aplikovatelná pravidla dopingových kontrol mohou snížit využívání dopingu u sportovců.
- Harmonizace právní úpravy dopingu na úrovni evropského práva pozitivně posílí právní úpravu dopingu a jeho řešení ve sportu v jednotlivých členských zemích EU.

U první stanovené hypotézy je možné uvést, že podle názoru autora a podle zpracovaných informací v jednotlivých kapitolách by byly nová, transparentní a jednoduchá pravidla z hlediska právního výkladu žádoucí. Zejména by s nimi měl být spojen postih nejenom pro daného sportovce, ale také například sportovní klub nebo trenéra či jiné zainteresované osoby, a to za skutečnosti, že by dopingové látky byly danému sportovci aplikovány bez jeho vědomí a účelově. Pokud se jedná o konkrétního sportovce, tak postih by měl mít takové právní následky, které budou působit zejména preventivně, aby právní i jiné následně odradily případně do budoucna jiné sportovce z užívání dopingových látek. V rámci odhalování dopingu je nutné investovat do odhalování nových a inovativních metod a forem dopingu, a to v souladu s doporučením pro formulaci jednotných a transparentních dopingových kontrol a pravidel.

U druhé stanovené hypotézy diplomové práce je možné uvést, že na základě zpracování teoretických přístupů i judikátů, by harmonizace evropského dopingového práva byla žádoucí. Autor diplomové práce je toho názoru, že je to ale náročný a dlouhodobý proces, a to zejména s ohledem na odlišnost 27 různých dílčích právních úprav dopingu ve sportu i souvisejících hmotněprávních úprav a procesněprávních úprav v oblasti občanského, trestního či sportovního práva. Je možné uvést, že podle autora je harmonizace žádoucí a byla by pozitivním přínosem z hlediska evropského práva, ale realizace všech právních náležitostí je otázkou dalšího právního vývoje v řádu několika dalších let v součinnosti s jednotlivými evropskými institucemi. Danou hypotézu je možné potvrdit, ale z ohledem a s uvedením náročného budoucího právního vývoje.

Doping je tedy jedním z nejzávažnějších problémů moderního sportu a společnosti obecně a úzce souvisí s právními aspekty v evropském i mezinárodním kontextu. Jedná se o vzájemně propojené medicínské, jurisdikční, politické, morální, organizační, sociální a pedagogické aspekty. Účinnost boje proti dopingu ve sportu do značné míry závisí na systému

jeho organizace i právních nebo již uvedených ekonomických hledisek. Je však třeba poznamenat, že organizačním principům boje proti dopingů nebyla vědci a akademicky v oblasti sportovního práva prakticky věnována pozornost na konci 20. století. Význam dopingů a jeho řešení je relevantní oblastí posledních dvou desetiletí s rozvojem nových inovativních metod a technik pro odhalování dopingových látek u jednotlivých sportovců. Vytvoření účinného antidopingového systému v EU, který by zajistil účinné omezování a prevenci před dopingem, vyžaduje vyřešení řady úkolů týkajících se harmonizace sportovního evropského práva, a to, jak již bylo uvedeno v rámci hypotézy diplomové práce. Je třeba poznamenat, že existuje požadavek a objektivní předpoklady pro rozvoj a přijetí obecné koncepce evropského sportovního práva, která by zobecnila získané údaje a posloužila jako základ pro vypracování účinných antidopingových opatření na základě zlepšení legislativního a právního základu a infrastruktury nejenom evropské, mezinárodní, ale také národní antidopingové politiky, která bude uvedena do souladu s moderními mezinárodními standardy.

Seznam použitých zdrojů

BALDWIN, Richard E. a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vyd. Přeložil Stanislav ŠAROCH. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4568-8.

GARDINER, Simon. *Sports law*. 4th ed. New York: Routledge, 2012. ISBN isbn978-0-415-59183-6.

HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo*. Hledání rovnováhy mezi specifickou sportovní úpravou a platným právem. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2012. 87 s. ISBN 978-80-87439-07-4.

HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo s mezinárodním prvkem*. Praha: Auditorium, 2007. ISBN 978-80-903786-1-2.

HNÍZDIL, Jan, Petr TŘEŠŇÁK a Petr BUŠTA. *Doping aneb Zákulisi vrcholového sportu*. Praha: Grada, 2000. Strom života. ISBN 80-7169-776-1.

KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C. H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN isbn80-7179-028-1.

KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C. H. Beck, 2001. Populárně odborné příručky. ISBN 80-7179-532-1.

KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, s. 21–22. ISBN 978-80-87284-28-5.

POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. 5., dopl. a rozšířené vyd. V Praze: C. H. Beck, 2006. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-536-4.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-004.

WAIŠOVÁ, Šárka. *Mezinárodní organizace a režimy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-1090.

Mezinárodní smlouvy a dokumenty

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. 7. 6. 2016. Ústřední věstník Evropské unie č. 2016/C 202/01. Dostupné též z: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

Směrnice pro kontrolu a postih dopingů ve sportu [Online] Antidopingový výbor ČR, 2014 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <www.antidoping.cz/cs/smernice-pro-kontrolu-a-postih-dopingu-vesportu-v-ceske-republice>.

Světový antidopingový kodex [online]. Antidopingový výbor ČR, ©2021 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <<http://www.antidoping.cz/cs/svetovy-antidopingovy-kodex>>.

Odborné příspěvky

Běžkař Sundby přišel kvůli léku na astma o triumf v Světovém poháru [Online] Idnes.cz, 16. července 2016 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/sport/lyzovani-snowboarding/sundby-prisel-o-vitezstvi-ve-svetovem-poharu-2014-2015.A160720_151452_lyzovani_tp>.

BUBNÍK, Gerhardt. *Německé soudy Pechsteinové vyloženě stranily, říká k obřímú případu sportovní arbitráže advokát Bubník* [Online] LIDOVKY.cz, 08. července 2019 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <<https://www.lidovky.cz/ubyznysupravo-a-justice/nemecke-soudy-pechsteinoove-vylozene-stranily-rika-k-obrimu-pripadu-sportovni-arbitraze-advokat-bubnik>>.

EXNER, Jan. *Světový antidopingový kodex 2021: Quo vadis?* [Právní prostor]. 03. srpna 2018. ISSN 2336-4114.

HEINDLOVÁ, Markéta *Mezinárodní sportovní arbitráž (CAS)* [Právní prostor]. 21. října 2016. ISSN 2336-4114.

JANÁK, Jiří. *Aplikace soutěžního práva ve sportovní oblasti* [Online] Epravo.cz, 2012. [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/aplikace-soutezniho-prava-ve-sportovni-oblasti-86341.html>>.

KAŠŠÁK, Rastislav. *Súdny dvor Európskej únie a šport* [Online] Epi.sk, 2018 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <<https://www.epi.sk>>.

KEDZIOR, Magdalena. *Effects of the EU Anti-Doping Laws and Politics for the*

International and Domestic Sports Law in Member States [Online] *The International Sports Law Journal*. 1-2/2007, s. 111-113.

LISSE, Luděk. *Mezinárodní a národní sportovní arbitráž a její aktuální otazníky* [Online] Epravo.cz, 26. listopadu 2018. [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <<https://www.epravo.cz/top/clanky/mezinarodni-a-narodni-sportovni-arbitraz-a-jeji-aktualni-otazniky-108438.html>>.

Nesrovnalosti Froomeovy kauzy. Celebritám měří jinak, říká právník [Online] Idnes.cz, 03. července 2018 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <https://www.idnes.cz/sport/cyklistika/chris-froome-doping-tour-de-france-navrat-do-pelotonu.A180702_213012_cyklistika_ten>.

PAULY, Jan K. základním otázkám tzv. sportovního práva [online] *Právnícké listy*. - Plzeň : Západočeská univerzita Plzeň. Právnícká fakulta, 2018. - 2/2018, s. 8-14.

STEHLÍK, Ondřej a STANĚK, Jan. 2012. COURT OF ARBITRATION FOR SPORT (CAS) – Předpoklady východiska z hlediska rozhodčího řízení, sportovního práva a práva EU. *Acta Iuridica Olomucensia*. 7, 2012, 2/2012, stránky 149-166.

Takovéto řešení kauzy Froome ničí cyklistiku, naštvalo Dumoulina [Online] Idnes.cz, 05. července 2018 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <https://www.idnes.cz/sport/cyklistika/tom-dumoulin-kauza-chris-froome-tour-de-france.A180705_150407_cyklistika_ten>.

Seznam použitých zdrojů

An Overview of Doping in Sports: Sanchis-Gomar, Fabian; Martinez-Bello, Vladimir; Pareja-Galeano, Helios; Brioché, Thomas; Carmen Gomez-Cabrera, Mari [online].

Nutrition and Enhanced Sports Performance: Muscle Building, Endurance, and Strength: Nutrition and Enhanced Sports Performance: Muscle Building, Endurance, and Strength, 2013 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1016/B978-0-12-396454-0.00018-7

Development of doping in sports: Overview and analysis: Mazzeo, F.; Altavilla, G.; D'elia, F.; Raiola, G. [online]. Journal of Physical Education and Sport: Journal of Physical Education and Sport, 2018 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.7752/JPES.2018.03244

Doping and Drug Use in Elite Sports: Striegel, H., Simon, P., Hansel, J., Niess, A. M.,

Ulrich, R. [online]. *MEDICINE AND SCIENCE IN SPORTS AND EXERCISE: MEDICINE AND SCIENCE IN SPORTS AND EXERCISE*, 2016 [cit. 2021-6-26].
Dostupné z: DOI: 10.1249/00005768-200605001-01960

Doping and Ethics in Sports: Panayiotis D. Megaloikonomos [online]. *Ethics in Biology, Engineering and Medicine: An International Journal: Ethics in Biology, Engineering and Medicine: An International Journal*, 2014 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1615/ETHICSBIOLOGYENGMED.2015013579

Doping and Thrombosis in Sports: Giuseppe Lippi [online]. *Seminars in Thrombosis and Hemostasis: Seminars in Thrombosis and Hemostasis*, 2011 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1055/S-0031-1297371

Doping in Sport and the Law: Haas, U; Healey, D [online]. *Doping in Sport and the Law: Doping in Sport and the Law*, 2016 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.5040/9781509905911

Gene doping in sports: Unal, M; Unal, D.O. [online]. *Sports Medicine: Sports Medicine*, 2014 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.2165/00007256-200434060-00002

Human Enhancement in Sports: The History of Doping and Anti-Doping: Hakan ERTİN; Tayyibe BARDAKÇI [online]. *Turkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History: Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History*, 2020 [cit. 2021-6-26].
Dostupné z: doi.org/10.5336/MDETHIC.2019-71091

International Sports Law and the Fight against Doping: An Analysis from an International Human Rights Perspective: Perez Gonzalez, Carmen [online]. *INTERNATIONAL LAW AND. VOL 5: INTERNATIONAL LAW AND. VOL 5*, 2016 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.5040/9781509908165.CH-021

International Sports Law: An Introductory Guide Introduction: Blackshaw, Ian S. [online]. *International Sports Law: an Introductory Guide: International Sports Law: an Introductory Guide*, 2017 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1007/978-94-6265-198-2_1

On the Subject Matter of Sports Law: Buyanova, Marina O. [online]. *Pravo-Zhurnal Vysshei Shkoly Ekonomiki: Pravo-Zhurnal Vysshei Shkoly Ekonomiki*, 2019 [cit. 2021-6-26].
Dostupné z: doi.org/10.17323/2072-8166.2019.1.158.175

Sports doping vastly underestimated: Simon Evans [online]. *Nature: Nature*, 2015 [cit. 2021-

6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1038/519033B

The challenge of regulating doping and non-doping 'performance-enhancing strategies' in elite sports: Goh, Chui Ling [online]. International Sports Law Journal: International Sports Law Journal, 2021 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.1007/S40318-021-00183-1

The problem of doping in sports: Schneider, Angela J.; Friedmann, Theodore [online]. Advances in Genetics: Advances in Genetics, 2016 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: [doi.org/10.1016/S0065-2660\(06\)51001-6](https://doi.org/10.1016/S0065-2660(06)51001-6)

The unethicity of doping in sports: Palmi, I.; Berretta, P.; Tini, A.; Ricci, G.; Marinelli, S. [online]. La Clinica terapeutica: La Clinica terapeutica, 2019 [cit. 2021-6-26]. Dostupné z: doi.org/10.7417/CT.2019.2117

Judikatura

Rozsudek ESD: Věc T-313/02 David Meca-Medina a Igor Majcen v. Komise Evropských společenství. (Rozsudek Soudu (čtvrtého senátu) ze dne 30. září 2004)

Rozsudek ESD: Věc 36-74B.N.O. Walrave, L.J.N. Koch proti Association Union cycliste internationale, Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie a Federación Española Ciclismo. (Rozhodnutí ESD ze dne 12. prosince 1974)

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce: Arrondissementsrechtbank Utrecht – Nizozemsko. Dostupné též z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content>

Rozsudek ESD: Věc C-415/93 Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL and Others vs Jean-Marc Bosman and Others (Předběžné rozhodnutí z 15. prosince 1995)

Rozsudek ESLP: Věc Mutu a Pechstein proti Švýcarsku (dne 2. 10. 2018 č. rozhodnutí 40575/10)

Rozsudek Švýcarského federálního tribunálu: věc ATF 119 II 271 Gundel proti FEI (ze dne 15. 3. 1993)

Rozsudek ESLP Věc: Fédération Naationale des Syndicats Sportifs (FNASS) a další proti Francii (stížnosti č. 48151/11 a 77769/13 ze dne 18. 1. 2018)

Ostatní

GARDNIER, Simon. *Sports law*. New York: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-59183-6.

European Model of Sport. [Online] Europa.eu, konzultační dokument (1998), Brusel [cit. 25. června 2021]. Dostupné z: <http://europa.eu.int/comm/sport/index/html>

Bilé knihy [Online] Euroskop.cz, 2021 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <<https://www.euroskop.cz/200/sekce/bile-knihy/>>

Olympijská charta [Online] Olympický tým, 2021 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <<https://www.olympijskytym.cz/olympijska-charta>>

Froome podle UCI nedopoval. Na Tour závodit může, oznámili organizátoři [Online] Idnes.cz, 2. července 2018 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <https://www.idnes.cz/sport/cyklistika/chris-froome-doping-trest-astma-tour-de-france.A180702_114446_cyklistika_ald>

WADA launches third phase of 2021 Code Review Process and second phase for International Standards [Online] World Anti-Doping Agency, 10. července 2018 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <<https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/lyzovani-a-snowboarding/sp-v-behu-na-lyzich/bezkar-sundby-podle-cas-dopoval-a-prisel-o-celkove-vitezstvi-v-lonskem-sp/5bdb5b590d663b6fe89f18c5>>

Běžkař Sundby podle CAS dopoval a přišel o celkové vítězství v loňském SP [Online] Česká televize, 20. prosince 2016 [cit. 25. června 2021]. Dostupné z <<https://www.wada-ama.org/en/media/news/2018-12/wada-launches-third-phase-of-2021-code-review-process-and-second-phase-for>>

Shrnutí

Mezi současné problémy moderního sportu je stále důležitější problém dopingu ve sportu i jeho ekonomická a právní relevance na úrovni národních právních úprav, evropského a mezinárodního práva. Je to značně komplexní soubor zákonných a podzákonných norem a dalších předpisů mezinárodního a evropského práva, kodexů a směrnic proti dopingu, neboť zahrnuje vzájemně propojené medicínské, jurisdikční, politické, morální, organizační a sociální aspekty, a také relevantní pedagogické aspekty. Medicínské aspekty jsou podmíněny tím, že užívání dopingu sportovci má za následek negativní a v řadě případů i smrtelné následky. V této souvislosti mezinárodní sportovní a lékařské organizace již dlouhodobě i z hlediska evropského a mezinárodního práva bojují proti dopingu. Tento boj však nepřináší vždy relevantní očekávané výsledky. Skutečností je, že doping sportovci dopingové látky i inovativní a moderní dopingové látky a formy dopingu nadále užívají. Problém dopingu není vyřešen ani právně, a toto bylo uvedeno v kapitolách diplomové práce výše. V evropském kontextu sportovního práva a dopingu je to zejména harmonizace tohoto práva a podobně je tomu také v mezinárodním měřítku. Problém dopingu má také morální a etický aspekt. Používání dopingových přípravků je v rozporu s podstatou sportu, pravidly fair play ve sportu a vytváří nerovné podmínky pro dosažení sportovního výsledku, poškozují image dané země a jiných sportovců a sportovních týmů a mezinárodního sportu obecně. Problém užívání dopingu sportovci úzce souvisí s užíváním různých tradičních i moderních drog, které je v poslední době velmi rozšířené mezi mládeží i ve sportu. Podstatným aspektem boje proti dopingu ve sportu je aspekt pedagogický, ekonomický i právní, jehož důležitou součástí je výchovné a zejména pak preventivní působení sportu. Analýza všech odborných relevantních zdrojů ukázala, že sociálně-pedagogické faktory antidopingové politiky ve sportu a tyto je nutné posuzovat komplexně i v kontextu evropského a mezinárodního práva. Perspektivy dalších výzkumů naznačují hledání nových antidopingových opatření ve sportu a modifikace práva ve sportu v kontextu nových a inovativních dopingových látek.

Summary

Among the current issues of modern sport, the problem of doping in sport is increasingly important, as well as its economic and legal relevance at the level of national, European and international law. It is a highly complex set of statutory and sub-statutory norms and other regulations of international and European law, codes and guidelines against doping, as it involves interrelated medical, jurisdictional, political, moral, organisational and social aspects, as well as relevant pedagogical aspects. The medical aspects are conditioned by the fact that the use of doping by athletes results in negative and, in many cases, fatal consequences. In this context, international sports and medical organisations have been fighting against doping for a long time, also in terms of European and international law. However, this fight does not always produce the expected results. The fact is that doping athletes continue to use doping substances as well as innovative and modern doping substances and forms of doping. The problem of doping is also not solved legally, and this has been stated in the thesis chapters above. In the European context of sports law and doping, it is mainly the harmonisation of this law, and similarly internationally. The problem of doping also has a moral and ethical aspect. The use of doping products is contrary to the essence of sport, the rules of fair play in sport and creates an uneven playing field, damaging the image of the country and other athletes and sports teams and international sport in general. The problem of doping by athletes is closely linked to the use of various traditional and modern drugs, which has recently become widespread among young people and in sport. An essential aspect of the fight against doping in sport is the pedagogical, economic, and legal aspect, of which an important part is the educational and preventive action of sport. The analysis of all relevant professional sources has shown that the socio-pedagogical factors of anti-doping policy in sport and these must be considered comprehensively also in the context of European and international law. The perspectives of further research suggest the search for new anti-doping measures in sport and the modification of law in sport in the context of new and innovative doping substances.

Klíčová slova

Doping, sportovní právo, evropské právo, mezinárodní právo, směrnice, nařízení, judikatura Evropského soudního dvora, dopingové látky, krevní doping, genetický doping, WADA, sportovec, sportovní výkon

Key words

Doping, sports law, European law, international law, directives, regulations, case law of the European Court of Justice, doping substances, blood doping, genetic doping, WADA, athlete, sports performance